

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Sexuální výchova na 2. stupni základních škol

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa Kabrhelová**
Osobní číslo: **H20137**
Studijní program: **B0288A250002 Humanitní studia**
Specializace: **Humanitní studia – Specializace v pedagogických vědách**
Téma práce: **Sexuální výchova na 2. stupni základních škol**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou sexuální výchovy na 2. stupni vybraných základních škol.

V teoretické části budou jednotlivá související témata terminologicky ukotvena. Vymezena budou jednotlivá vývojová období ve věkové kategorii cca 11-15 let, což je věk žáků na 2. stupni ZŠ. Teoretické poznatky budou vycházet z odborné literatury.

Cílem výzkumné části bude zjistit, jaké informace, jakým způsobem a kým jsou předávány žákům 2. stupně základních škol v oblasti sexuální výchovy. Ve výzkumné části práce bude realizováno kvantitativní výzkumné šetření za užití dotazníku vlastní konstrukce jako výzkumného nástroje. Respondenty budou žáci druhého stupně vybraných základních škol.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

KABÍČEK, Pavel, et. al. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-793-4.

MACHOVÁ, Jitka, HAMANOVÁ, Jana. *Reprodukční zdraví v dospívání*. Praha: H & H, 2002. ISBN 80-86022-94-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-325-3.

ŠULOVÁ, L., FAIT, T., WEISS, P. et al. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: MAXDORF, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4.

WEISS, Petr. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-310-4.

ZÁHUMENSKÝ, Jozef et. al. *Základy moderní venerologie: učebnice pro mezioborové postgraduální vzdělávání*. Praha: Maxdorf, 2015. Jessenius. ISBN 978-80-7345-429-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lucie Hájková
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **2. května 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2023**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. května 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem „Sexuální výchova na 2. stupni základních škol“ jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 3. 2023

Denisa Kabrhelová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Lucii Hájkové za odborné vedení při zpracování této bakalářské práce, cenné připomínky, rady a především za ochotu a čas. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří byli ochotni a našli si čas vyplnit můj dotazník. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, příteli a přátelům za podporu po celou dobu mého studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou sexuální výchovy na 2. stupni vybraných základních škol. V teoretické části jsou jednotlivá související témata terminologicky ukotvena. Vymezena jsou jednotlivá vývojová období ve věkové kategorii cca 11–15 let, což je věk žáků na 2. stupni ZŠ. Teoretické poznatky vycházejí z odborné literatury. Cílem výzkumné části je zjistit, jaké informace, jakým způsobem a kým jsou předávány žákům 2. stupně základních škol v oblasti sexuální výchovy. Ve výzkumné části práce je realizováno kvantitativní výzkumné šetření za užití dotazníku vlastní konstrukce jako výzkumného nástroje. Respondenty jsou žáci druhého stupně vybraných základních škol.

KLÍČOVÁ SLOVA

sexuální výchova, druhý stupeň základní školy, žáci

TITLE

Sex education at the second level of primary schools

ANNOTATION

The bachelor thesis will deal with the issue of sex education at the second level of selected primary schools. In the theoretical part, individual related topics will be terminologically anchored. The individual developmental periods in the age category of approximately 11–15 years, which is the age of pupils in the 2nd stage of primary school, will be defined. The theoretical knowledge will be based on professional literature. The aim of the research part will find out what information is given to primary school pupils in the field of sex education, in what way and by whom. In the research part of the thesis, a quantitative research investigation will be conducted using a questionnaire of my own design as a research tool. The respondents will be second grade pupils of selected primary schools.

KEY WORDS

sex education, second level of primary school, pupils

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Vymezení základních pojmů	10
2 Sexuální výchova.....	14
2.1 Definice sexuální výchovy	14
2.2 Hodnotové orientace sexuální výchovy	15
2.3 Koncepce sexuální výchovy.....	16
2.4 Principy sexuální výchovy	18
2.5 Cíle sexuální výchovy	20
2.6 Historie sexuální výchovy v ČR	21
3 Psychický vývoj u žáků II. stupně ZŠ.....	23
3.1 Pubescence	23
4 Sexuální výchova na základní škole	25
4.1 Rámcové vzdělávací programy (RVP).....	25
4.2 Školní vzdělávací programy (ŠVP).....	26
4.3 Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy	26
4.3.1 Personální podmínky	26
4.3.2 Organizace sexuální výchovy	27
4.4 Další činitele sexuální výchovy	27
4.4.1 Rodina	27
4.4.2 Média	28
5 Aktuální problémy v tématu sexuální výchovy	30
5.1 Kybergrooming	30
5.2 Sexting.....	30
5.3 Pornografie.....	31

6	Aktuální trendy v oblasti reprodukčního zdraví a ochrany před přenosnými nemocemi	33
6.1	Revoluce v preventivní zdravotní péči ve Francii	34
	PRAKTICKÁ ČÁST	36
7	Výzkumné šetření	36
7.1	Cíle výzkumu a výzkumné otázky	36
7.2	Formulace hypotéz	36
7.3	Metoda sběru dat	37
7.4	Předvýzkum	37
8	Analýza dat a interpretace výsledků dotazníkového šetření	38
9	Verifikace hypotéz	66
10	Závěr praktické části	71
	ZÁVĚR	73
	ZDROJE	74
	Seznam grafů a tabulek	79
	Přílohy	81

ÚVOD

Prvním místem, kde by se měl jedinec dozvědět o tématu sexuální výchovy, je rodina. Někdo by se mohl mylně domnívat, že do tohoto tématu patří pouze reprodukční zdraví a sexualita, avšak je důležité, aby do ní byly zahrnuty i vztahy. A první vztahy, které jedinec poznává, jsou právě v rodině. Jedná se nejen o vztah matky a otce a další rodinné vztahy, ale také o hierarchii. Dalším, kdo by měl žáka o vztazích a již zmíněné sexualitě poučit, je škola, tedy hlavně učitel. Témata sexuální výchovy se na školách objevují hned v několika předmětech, například ve výchově ke zdraví, rodinné výchově, občanské výchově, přírodopisu nebo v biologii. Sexuální výchova se zabývá tématem zdravých vztahů, rozvíjením citové oblasti a vštěpováním si morálních principů, ale důležitou složkou je i sexuální chování. Sex je běžnou součástí života každého z nás, a i přesto někteří rodiče a pedagogové neumějí s dětmi a žáky mluvit o tomto tématu otevřeně. Dnešní moderní doba s sebou přináší nepřeberné množství dostupných informací o tématech sexuálního dospívání a reprodukčního zdraví. Problém však může nastat při vyhledání špatné informace, která tak může jedince negativně ovlivnit. Myslím si, že je potřeba se tématu sexuální výchovy více věnovat a měl by mu být přikládán větší význam.

Bakalářská práce se zaměřuje na výuku sexuální výchovy na druhém stupni základních škol. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část má v první kapitole cíl charakterizovat základní pojmy, které souvisí se sexuální výchovou. Druhá kapitola se věnuje již samotné sexuální výchově. Je zde popsána definice, hodnotové orientace a koncepce, principy, cíle či stručná historie sexuální výchovy. Třetí kapitola vymezuje vývojové období žáků druhého stupně základních škol. Čtvrtá kapitola se věnuje sexuální výchově na základní škole. Jsou zde zahrnuty dokumenty, doporučení k realizaci sexuální výchovy a další činitelé sexuální výchovy. Předposlední, pátá kapitola, mapuje tři aktuální problémy v tématu sexuální výchovy, kterými jsou kybergrooming, sexting a pornografie. Poslední kapitola se zabývá antikoncepčními metodami a aktuálním děním ve Francii.

V praktické části jsou vyhodnoceny výsledky kvantitativního šetření, které proběhlo pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Cílem výzkumu je zjistit, jaké informace, jakým způsobem a kým jsou předávány žákům druhého stupně základních škol v oblasti sexuální výchovy. Dále jaké jsou názory žáků na tuto výchovu, kdo nebo co je nejčastějším zdrojem informací v této oblasti a jaká je prevalence sextingu u žáků druhého stupně základních škol

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení základních pojmů

Dříve než se začneme věnovat samotnému tématu sexuální výchovy, je třeba zaměřit se na vysvětlení pojmů, které se sexuální výchovou úzce souvisí a pomohou k pochopení jejího významu.

Sex je v českém jazyce často definován jako sexuální akt. Avšak v anglickém jazyce je tímto pojmem označována příslušnost k určitému pohlaví, a to ať už k ženskému nebo mužskému. Pojem sex je odvozen z latinského slova *sexus*, do českého jazyka toto slovo můžeme přeložit jako pohlaví. S fyzickým kontaktem, kterým bezpochyby sex je, zpravidla souvisí sexuální vzrušení, které má uspokojit pudové potřeby člověka. Může probíhat koitálním ale i nekoitálním stykem mezi ženou a mužem, avšak může mít i jiné aktéry či podoby (Kniha, 2014, str. 19).

Sexualita je součástí lidské biologie a její primární cíl je zajistit reprodukci. Můžeme ji označit za zprostředkovatele fyzicky příjemných pocitů (Kniha, 2014, str. 19). Je to též projev lidského myšlení a chování, který vychází z fyzických či psychických rozdílů mezi pohlavími. Zahrnuje také rozdílné společenské postavení a též rozdíly reprodukční, anatomické či hormonální (Hartl, Hartlová, 2015, str. 532).

Na formování sexuality mají vliv determinanty biologické, psychosociální či sociální, které jsou ve vzájemné kooperaci. Pro základ biologického vzniku sexuality je důležitý pohlavní dimorfismus. Pohlavní dvojtvárnost čili pohlavní dimorfismus poukazuje na rozdíly v primárních, sekundárních či terciálních znacích mezi ženami a muži. Weiss a Fifková (2010, str. 174) tvrdí, že základy **psychosexuálního vývoje** „*jsou určeny konstitučními faktory a modifikovány vlivy výchovy a učení, přičemž rozhodujícími aspekty tohoto vývoje jsou procesy sexuální identifikace, vytváření sexuální role, formování sexuálních preferencí a charakteristik sexuálního chování ve spojení s vývojem sexuálních emocí*“.

- **Sexuální identifikace** nebo též identita je pocit příslušnosti k určitému pohlaví. Vytváří se již v prenatálním období a pro její formování je nejdůležitějších prvních osmnáct měsíců života. Právě do této doby je pravděpodobnost úspěšné změny pohlavní identity nejvyšší a poté postupně klesá (Weiss, 2017, str. 228–229). Sloboda (2016, str. 23–24) naopak uvádí, že identita se přizpůsobuje a tvoří v závislosti na času, kontextu situace,

prostředí či na věku a zkušenostech. Nadále uvádí, že identifikace je proces, jehož konečným produktem by měla být identita.

- **Sexuální role je** „*vnějším projevem pohlavní identity*“ (Weiss, 2017, str. 229). Při jejím vytváření jsou důležité kulturně-společenské vlivy, které ovlivňuje v první řadě rodina. Ve starším věku je ovlivňují i vrstevníci, škola nebo masmédia. Weiss (2017) nadále uvádí dva mechanismy, které se projevují v předškolním věku. První je identifikace s rodičem či jinou osobou stejného pohlaví. Druhým mechanismem je komplementace nebo vzájemné doplňování se s osobou rozdílného pohlaví.
- **Sexuální preferenci** můžeme označit za sexuální zaměření, které vede k sexuálnímu uspokojení jedince. Může se jednat nejen o způsob, jakým jedinec tohoto uspokojení dosahuje, ale také o to, jaký objekt ho eroticky přitahuje. Pro rozpoznání sexuální preference jsou rozhodujícím faktorem erotické sny, fantazie či představy a také kvalita erotické citové zamilovanosti. U jedince se však může objevit i abnormální sexuální zaměření, které se označuje jako poruchy sexuální preference. Může mezi ně patřit například fetišismus, exhibicionismus, pedofilie, frotérismus či voyerismus (Spilková In Weiss, 2010, str. 103). V souvislosti se sexuální preferencí se můžeme v publikacích setkat i s pojmem sexuální orientace. Ivo Procházka (In Šulová, 2011, str. 198) ji definuje jako „*převažující nebo výlučnou celoživotní a trvalou citovou a sexuální náklonnost k určitému pohlaví*“. Obecně je rozlišována sexuální orientace heterosexuální a homosexuální. Některé teorie poukazují i na bisexuální orientaci, kdy se jedná o srovnatelnou náklonnost k oběma pohlavím (Sloboda, 2016, str. 16).
- **Sexuální chování** je podmíněno biologickou potřebou reprodukce a rozdíly mezi ženami a muži. Má několik funkcí a může se projevovat jako prosazení maskulinity a feminity, rozvoj vztahů a sklonů k dominanci nebo k submisivitě, zdroj potěšení a vzrušení atd. Vývoj tohoto chování je závislý na rozvoji sexuálních emocí (Weiss, 2017, str. 230–231). V první fázi sexuálního chování jde především o výběr partnera a navázání s ním partnerské komunikace. Tato fáze následně přechází do fáze taktilní, kdy se pár dostává do soudržnosti a zaujímá negativní postoj k sexuálnímu chování k jiným členům společnosti. V dnešní době se čím dál častěji objevuje konzumní přístup k sexualitě, kdy jedinci vyhledávají neosobní sex s často neznámými

lidmi, který může být získán cestou sexuálních delikvencí (násilí) nebo formou prostituce. Sexuální chování nemusí mít pouze párový charakter, jeho součástí je tzv. autoerotika (Zvěřina, 2012, str. 11).

- **Sexuální emoce** ovládají sex více, než si možná dovedeme představit. Ovlivňují především to, jestli k samotnému pohlavnímu styku dojde a jaký bude jeho prožitek. Zvěřina (2012, str. 9) popisuje tři sexuální emoce – sexuální vzrušení, pocitové vyvrcholení a zamilovanost. Sexuální vzrušení vyjadřuje, jak rychle je dosaženo pohlavního vzrušení vyvolaného erotickými stimuly. Společně s touto emocí se objevují projevy jako erekce u mužů a lubrikace poševní sliznice u žen. Přejít ze sexuálního vzrušení k pocitovému vzrušení neboli orgasmu můžeme označit jako tzv. fázi plató. Tato fáze se vyznačuje zvýšením srdečního tepu a při jejím zbytečném prodlužování a tím i oddalování orgasmu může dojít k sexuální frustraci. Vyvrcholení s sebou přináší i stahy v pánevních svalstvech či svalové křeče. U mužů ve většině případech dojde k ejakulaci. V návaznosti na orgasmus přichází sexuální satisfakce neboli uspokojení po vyvrcholení.

Poslední uvedenou emocí je zamilovanost nebo též erotická fascinace. Je to emoční stav, kdy jedinec zažívá erotickou touhu po nějakém sexuálním objektu. Tato emoce se nedá naučit a objevuje se až když jedinec dosáhne určité zralosti (Zvěřina, 2012, str. 10).

Sexuální zdraví je podle WHO (2010) „stavem fyzické, emocionální, mentální a sociální pohody ve vztahu k sexualitě; není to pouze nepřítomnost nemoci, poruchy funkce nebo vady. Sexuální zdraví vyžaduje pozitivní a ohleduplný přístup k sexualitě a sexuálním vztahům, stejně jako možnost mít příjemné a bezpečné sexuální zkušenosti, bez nátlaku, diskriminace a násilí. Má-li být dosaženo a udržováno sexuální zdraví, musí být respektována, chráněna a naplňována sexuální práva osob“.

Tato definice byla navržena na odborné konzultaci WHO v roce 2002. Původní definice z roku 1997 byla kratší a nepoukazovala na potřebu pozitivního přístupu k sexualitě či vztahům a nezahrnovala ani zmínku o sexuálních právech, která je, zajisté k dosažení a udržení sexuálního zdraví, potřeba respektovat a chránit.

Koliba (2019, str. 12) popisuje sexuální zdraví jako stav pohody, a to jak té fyzické, emocionální, duševní, ale i té sociální. Dále tvrdí, že k samotnému dosažení a podpoře sexuálního zdraví musí být sexuální práva všech lidí respektována, chráněna a naplňována.

Sexuální práva jsou lidská práva týkající se sexuality, která jsou zahrnuta v národní legislativě, mezinárodních smlouvách pro lidská práva a v dalších dokumentech. Můžeme se odkázat na Listinu základních práv a svobod, která tyto základní práva a svobody zaručuje všem bez rozdílu (WHO, 2010).

„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, neprohlášené a nezrušitelné“ (Listina základních práv a svobod).

Světová asociace pro sexuální zdraví (WAS, 2022) uvádí Deklaraci sexuálních práv. Tato deklarace byla vyhlášena již v roce 1997 na 13. světovém sexuologickém kongresu ve Valencii. Během následujících let byla zrevidována a znovu schválena. V současné době je Deklarace sexuálních práv složena z 16 práv:

1. Právo na rovnost a nediskriminaci;
2. Právo na život, svobodu a bezpečnost;
3. Právo na autonomii a tělesnou integritu;
4. Právo na ochranu před mučením a krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením;
5. Právo na svobodu od všech forem násilí a nátlaku;
6. Právo na soukromí;
7. Právo na nejvyšší dosaženou úroveň zdraví, včetně sexuálního zdraví;
8. Právo využívat vědecké poznatky;
9. Právo na informace;
10. Právo na komplexní sexuální výchovu;
11. Právo vstoupit, uzavřít a zrušit manželství a jiné podobné typy vztahů;
12. Právo rozhodnout se, zda mít děti, počet a věkový rozestup dětí;
13. Právo na svobodu myšlení, názoru a projevu;
14. Právo na svobodu sdružování a pokojné shromažďování;
15. Právo na účast ve veřejném a politickém životě;
16. Právo na přístup ke spravedlnosti a opravným prostředkům.

2 Sexuální výchova

2.1 Definice sexuální výchovy

Sexuální výchova bývá považována za prevenci rozsáhlé sociální patologie, která se nejvíce projevuje právě v období dospívání. Sexualita a sexuální chování jsou brány jako prvek mezilidských vztahů a kultury. Sexuální výchova je procesem dlouhodobým, který by měl probíhat v rodinách. Ve škole by výuka sexuální výchovy měla pouze zastoupit rodiče, které své děti v této oblasti nevzdělávají. Rodiče však často volí právě variantu, kdy spoléhají na školu, že jejich děti v této oblasti vzdělá a odpoví jim na případné otázky (Šulová In Weiss, 2010, str. 691).

Podle Prevendárové (2000, str. 8) je sexuální výchova součástí výchovy k manželství a rodičovství a aby měla výuka této výchovy smysl, je zapotřebí, aby byla zahrnuta do výchovy k mezilidským vztahům. Nelze opomenout to, že by měla obsahovat témata související s etickou kulturou společnosti.

S podobnou definicí přichází i Koliba (2019, str. 23). Jeho chápání sexuální výchovy vychází z představy, že *„představuje nejen přípravu na sexuální život, ale i vychovává k mezilidským a rodinným vztahům. Klade důraz na antikoncepci a prevenci sexuálně přenosných nemocí, ale řeší i psychologické a psychosexuální problémy spojené s každým partnerským soužitím“*.

Stručnou definici formuluje Rašková (2007, str. 10): *„Sexuální výchova je dlouhodobé, záměrné, cílevědomé a systematické působení na dítě, které ovlivňuje formování jeho osobnosti v otázkách rodiny a lidské sexuality“*.

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 261) nabízí poněkud rozsáhlejší ale výstižnou definici: *„Sexuální výchova – dříve pohlavní výchova, směřuje k získání znalostí, návyků a dovedností, hodnot, norem a postojů v oblasti sexuálních vztahů mezi mužem a ženou, zakládání manželství a budování rodiny. V ČR je součástí školního vzdělávání, ale nikoli jako samostatný předmět, nýbrž je začleněn do vzdělávacího oboru výchova ke zdraví až na 2. stupni ZŠ“*.

S definicí přichází i Světová zdravotnická organizace (WHO) ve Standardech sexuální výchovy z roku 2010. Sexuální výchova vychází z výuky fyzických, emocionálních, kognitivních a sociálních aspektů sexuality a měla by vycházet z mezinárodních lidských práv. Výuka by měla probíhat od dětství a pokračovat i v období dospělosti.

Dle výše zmíněných definic můžeme vyvodit, že sexuální výchova je dlouhodobým, záměrným a systematickým procesem, který působí na jedince. Zahrnuje témata nejen reprodukčního zdraví a sexuality apod., ale i témata související s mezilidskými vztahy. Může být součástí rodinné výchovy, výchovy ke zdraví a dalších. Podle Täubnera (In Weiss, 2005, str. 60) je neopomenutelnou součástí výuky sexuální výchovy téma prevence sexuálního zneužívání.

2.2 Hodnotové orientace sexuální výchovy

Každá společenská skupina projevuje vlastní přístup k různým problematikám a způsobům výchovy. Jak jsem již několikrát zmínila, rodina představuje základní prvek sexuální výchovy a předávají se v ní různé etické, morální či sexuální hodnoty. Pojetím rodiny se zabývá ve své publikaci Plaňava (2000, str. 74–75) a uvádí čtyři základní komponenty, kterými lze rodinu definovat. Mezi ně patří struktura rodiny, intimita, osobní autonomie a hodnoty a postoje. Na základě těchto čtyř komponentů uvádí Šilerová (2015, str. 123) tři hodnotové orientace rodiny ve vztahu k sexuální výchově – pragmatická orientace, humanistická orientace a orientace křesťanská. Z těchto uvedených hodnotových orientací vychází ve své publikaci Šulová (2011, str. 388), která je však popisuje ve vztahu k výuce sexuální výchovy na školách.

- **Křesťanská sexuální výchova**

Tato výchova vychází z papežské encykliky papeže Pavla VI. s názvem *Humanae vitae*, která byla vydána v roce 1968. V této výchově, jež můžeme nazývat i pojmy jako tradiční či konzervativní, je kladen důraz na vytváření postojů, a to zejména těch zodpovědných. Jedná se například o sexuální zdrženlivost před vstupem do manželství, vzájemná úcta partnerů, panenství či mateřství. Jak je již výše zmíněno, tato hodnotová orientace vychází z papežské encykliky, není tedy překvapivé, že se vymezuje nejen proti používání nejrůznějších metod antikoncepce, ale také proti interrupcím. Hodnoty jsou stále a neměnné (Šulová, 2011, str. 388).

- **Humanistická sexuální výchova**

Humanisticky orientovaná sexuální výchova zdůrazňuje používání vlastního rozumu při rozhodování. Dále klade důraz na dobré vztahy, úctu, zodpovědnost za sebe, partnera a lidský život. Poukazuje na souvislost mezi sexualitou a láskou, partnerskými vztahy či věrností ve vztahu. Důležité je prohlubování a péče o vztahy. Hodnoty nejsou neměnné

a lze o nich diskutovat. Je však důležité být schopen nové hodnoty či názory obhájit (Šilerová, 2015, str. 123).

- **Pragmatická sexuální výchova**

Cílem této výchovy je neomezovat a nebránit lidem v jejich sexualitě a také poskytovat informace, které napomohou k vytvoření pozitivních návyků, které následně povedou k bezpečnému sexuálnímu životu. Je zde také kladen důraz na prožívání sexuality a snižování s ní spojených rizik, kterými může být například těhotenství či pohlavně přenosné nemoci (Šulová, 2011, str. 388).

2.3 Koncepce sexuální výchovy

O sexuální výchově můžeme říci, že je značně multidisciplinární, zabývá se jí například medicína, právo, pedagogika či psychologie. Koncepce sexuální výchovy můžeme rozdělit do tří následujících skupin podle toho, jaký přístup zdůrazňují:

- **Medicínská koncepce**

Tato koncepce člení sexuální výchovu dle věku a témat. Jejím cílem je vymezit v jakém období by se měla různá témata sexuální výchovy dětem předávat. Hlavními představiteli medicínské koncepce jsou Raboch a Pondělíčková-Mašlová. Oba autoři chtějí, aby témata byla předávána obsažně, a hlavně pravdivě. Rozdělují tak výuku do tří věkových kategorií. Obě koncepce však mohou sloužit spíše jako vodítko k tematickému obsahu, jelikož jsou nedostačující a neřeší například v jakém předmětu, či kdo by měl daná témata sdělovat (Šulová, 2011, str. 388–389).

Pondělíčková-Mašlová (1990, str. 42–43) uvádí, že od první do čtvrté třídy by se žáci měli seznámit s tématem sexuality. Hlavními tématy by měly být: *Rozdíly mezi pohlavími; Komu se rodí dítě; Každý člověk má otce a matku; Nebezpečí falešných přátel*. V 5.–6. ročníku by měla být obsažena témata – *Stavby a funkce pohlavních orgánů; Menstruace, poluce; Oplodnění, těhotenství, porod; Některé tělesné a duševní projevy dospívání včetně masturbace*. V sedmé a osmé třídě by měla být vyučována témata zabývající se *Pohlavním pudem a důvody pohlavní zdrženlivosti; Antikoncepcí; Sexualitou a alkoholem*. Pro devátou třídu a střední školy uvádí témata jako *Přátelství a láska; Volba partnera; Dědičnost; Rodinné právo; Zabrana početí; Sexuální deviace; Potrat a neplodnost*;

Promiskuita a prostituce; Pohlavní choroby; Impotence a frigidita; Trestné sexuální jednání; Láska a erotika v literatuře a filmu.

Další medicínskou koncepci vytvořili Jaroslav Mellan a Antonín Brzek. V roce 1994 vypracovali návrh náplně sexuální výchovy, který obsahoval 36 témat. Ty byly zahrnuty do šesti tematických okruhů – *Člověk, Vztahy mezi lidmi, Osobní dovednosti, Sexuální chování, Sex a zdraví, Sex a kultura*. Vzorem jim byl „*Guidelines for Comprehensive Sexuality Education*“ (Šulová In Weiss, 2010, str. 696).

Aktuální medicínskou koncepci vypracovala Světová zdravotnická organizace (WHO). V roce 2010 vytvořila Standardy sexuální výchovy, které mají za cíl zavést ucelenou a systematickou výuku sexuální výchovy.

- **Pedagogická koncepce**

Koncepci P. Kopřivy, jež vychází z holistických principů a celostního přístupu ke zdraví, můžeme považovat za koncepci pedagogickou. Jsou zde patrné souvislosti mezi duchovním, duševním, sociálním a tělesným zdravím. Kopřivova koncepce obsahuje témata, která se člení do pěti oblastí, a to *Já a moje zdraví, Zdravé mezilidské vztahy, Ochrana přírody, Pěstování aktivních občanských postojů a Zájem o závažné otázky současného světa*. Témata sexuální výchovy se objevují v oblasti *Já a moje zdraví* a v oblasti *Zdravé mezilidské vztahy*. Tato koncepce není založena na znalostní rovině, ale spočívá ve specifické přípravě vyučujících. A právě specifická příprava pedagogů, která by zajisté byla náročná, a to jak po časové, tak po finanční stránce, zapříčiňuje neproveditelnost této koncepce. A to i přes to, že ve své době byla tato koncepce velice progresivní (Šulová In Weiss, 2010, str. 697).

- **Psychologická koncepce**

Obsah psychologické koncepce byl vytvořen jako metodika výuky na základních školách v 90. letech minulého století Lenkou Šulovou. Cílem koncepce bylo umožnit žákům každoroční čtyři dvouhodinová témata v rámci povinné výuky. Žáci tak měli možnost získat znalosti z oblastí partnerských vztahů, rodiny, rodičovství a sociální patologie. Neopomenutelná jsou i témata z oblasti medicíny jako početí, prenatální vývoj, interrupce, porod apod. Témata se během povinné školní docházky často opakují a postupně rozvíjejí na základě psychické zralosti žáků. Při výuce této výchovy by měl být využit interaktivní způsob, tedy aktivní zapojení všech žáků (Šulová, 2011, str. 390).

2.4 Principy sexuální výchovy

Aby sexuální výchova mohla probíhat co nejvíce přirozeně a efektivně, je třeba řídit se určitými pravidly. Tato pravidla v sobě ukrývají zkušenosti, a to jak historické, tak společenské ve vztahu k výuce sexuální výchovy. Každý, kdo vede výuku sexuální výchovy, by se tak měl těmito principy řídit a přizpůsobovat jim své metodické postupy (Janiš, Marková, 2007, str. 16). Při výchově by měly být aplikovány obecné principy pedagogiky, jako například individuální a přiměřený přístup či propojení teorie a praxe. Principy sexuální výchovy shrnulo ve svých publikacích několik autorů. Asi nejlépe je zformuloval Täubner (1996, str. 10) a rozdělil je do deseti principů.

- Princip spolupráce rodiny a školy

Rodiče, jakožto zákonní zástupci dítěte, musí být informováni o účasti jejich dítěte na výuce sexuální výchovy. Následně by měli být obeznámeni s obsahem a metodami výuky. Výchova dítěte v této oblasti by neměla být nechána pouze na škole, ale rodiče by se na ní měli podílet i doma. Zajímavé také je, že pokud rodiče mají zájem, může jim být umožněno účastnit se sexuální výchovy svých dětí i ve škole (Janiš, Marková, 2007, str. 16).

- Princip začlenění sexuální výchovy do všeobecné výchovy dítěte

Informace, které dítě získá, mají všeobecný charakter a tvoří obecné znalosti, které jsou zahrnuty do základního vzdělání každého jedince (Janiš, Marková, 2007, str. 17). Sexuální výchova probíhá každodenním záměrným, ale i nezáměrným výchovným působením. Je tedy třeba, aby nejen učitelé a vychovatelé, ale i rodiče měli obecné vzdělání v oblasti sexuální výchovy (Täubner, 1996, str. 10).

- Princip vědeckosti v sexuální výchově

Každé informace, které jsou žákům předávány, musejí vycházet ze současného vědeckého poznání. Samozřejmě je důležité, aby byl brán ohled na žáka a jeho věk a stupeň poznání. Pedagog by měl používat správnou odbornou terminologii a využívat ověřené pedagogické pomůcky (Täubner, 1996, str. 10).

- Princip koedukovaného charakteru v sexuální výchově

Ve vědomostech mezi dívkami a chlapci by neměl být patrný výrazný rozdíl. Společná výchova dívek a chlapců umožňuje výcvik partnerského chování, asertivity a etiky.

V určitých případech je však vhodné žáky rozdělit podle pohlaví, jelikož to napomůže k větší intimitě při dotazech, přiznáních či radách (Štěrbová, 2012, str. 124).

- Princip etičnosti v sexuální výchově

Tento princip vychází z etického ideálu. Sexuální výchova má vést k obecným společenským principům etiky, mravnosti či emocí a nemá se zakládat pouze na biologickém pojetí, ale i na mezilidských vztazích. Žák se učí nést zodpovědnost a také je veden k pohlavní zdrženlivosti a úctě k ženám, rodičům či staří (Täubner, 1996, str. 10).

- Princip aktuálnosti, latentnosti a projekce

Vědomosti, dovednosti a postoje žáků by měly být formovány nejen pro využití v současnosti, ale také pro budoucí osobní či společenský život. Nabité vědomosti a dovednosti však nemají pouze projektivní, ale i latentní charakter (Štěrbová, 2012, str. 125).

- Princip komplexnosti a harmonického rozvoje

Témata sexuální výchovy by měla mít spirálovitý charakter, který se bude rozvíjet s věkem a poznáním žáka. Všechna témata by tedy měla být rozvíjena nejen do šířky, ale i do hloubky. Harmonie by měla zajistit vyvážení mezi tématy zabývajícími se biologickými aspekty a etickými tématy. Harmonií se myslí i tvorba vědomostí a současné osvojování dovedností a chování (Täubner, 1996, str. 11).

- Princip individuálního a přiměřeného přístupu

Tento princip patří mezi základní pedagogické principy. Při výuce sexuální výchovy má však specifickou formu. Dbá se na přiměřenost k regionu a jeho tradicím, sociální skupině, rodině a dosavadnímu způsobu života žáka. Dále také na přiměřenost obsahu a cílů sexuální výchovy či výchovných metod a prostředků (Janiš, 2007, str. 19).

- Princip aktivity žáka

Žák by se měl podílet na tvorbě sexuální výchovy na sobě samém za pomoci aktivizačních metod, které pedagog při výuce využívá. Je třeba, aby žák k daným poznatkům docházel sám nebo společně s pedagogem. Jelikož tímto způsobem si žák

získané vědomosti osvojuje pro svůj aktuální, ale i budoucí život (Janiš, Marková, 2007, str. 18).

- Princip odbornosti pedagoga

Každá škola by měla mít zvoleného pedagoga, který bude odpovědný za výuku sexuální výchovy. Pokud škola nemá sexuální výchovu koncipovanou jako samostatný předmět, ale je rozdělena do více předmětů, tak zvolený sexuální pedagog koriguje její výuku i v nich (Janiš, Marková, 2007, str. 19). Zvolený sexuální pedagog by měl mít odpovídající vzdělání v této oblasti a měl by plnit i poradenskou a konzultační funkci a mít také odpovídající vzdělání z oblasti sexuality, biologie člověka, zdravotní, etiky, psychologie dětí apod. (Täubner, 1996, str. 13).

Modernější principy jsou vypracovány ve Standardech sexuální výchovy (WHO, 2010), avšak v mnohém se shodují s již výše uvedenými principy. WHO tyto principy stanovila takto:

- 1) Sexuální výchova má být přiměřená věku a úrovni vývoje jedince.
- 2) Je založena na ochraně a prosazování lidských práv, holistickém přístupu ke zdraví, rovnosti pohlaví, sebeurčení, akceptaci rozdílů mezi pohlavími a přesných vědeckých informacích.
- 3) Začíná probíhat od narození.
- 4) Je prostředkem, který napomáhá vytvořit rovnoprávnou a soucitnou společnost.

2.5 Cíle sexuální výchovy

Sexuální výchova by měla jedince vést k radostnému a odpovědnému intimnímu životu a „aby jeho počínání bylo lidskému jedinci k radosti a uspokojení, společnosti k užítku a nikomu ke škodě, bolesti a ponížení“ (Matějček, 2007, str. 90).

Před začátkem výuky sexuální výchovy je třeba si vytyčit cíle, kterých má být dosaženo. Tyto cíle můžeme dělit na:

- Kognitivní cíle, kterými je předávání poznatků a informací.
- Emocionální a postoje cíle, jež by měly pomoci vytvářet postoje k získaným informacím či návykům. Naučená informace či dovednost, totiž nezaručuje správné využití.
- Cíle spojené se skutečnými činnostmi a dovednostmi (Šulová, 2011, str. 387).

Dle WHO (2010) má být hlavním výstupem výuky sexuální výchovy zlepšení společenského klimatu, které by mělo být otevřené, taktní a tolerantní vůči sexualitě, životním stylům, hodnotám či postojům. Má být též zdrojem informací, a to nejen o lidském těle, ale i o jeho vývoji a funkcích. Každý jedinec by si měl být po absolvování sexuální výchovy vědom své sexuální identity a genderových rolí. Dále by měl dokázat činit zodpovědná a informovaná rozhodnutí na základě získaných informací a osvojit si životní dovednosti pro zvládání otázek sexuality a vztahů.

Sexuální výchova má být zdrojem informací nejen o fyzických, kognitivních, emocionálních či kulturních aspektech sexuality, o antikoncepci či prevenci, ale také o poradenských a zdravotnických službách (WHO, 2010).

2.6 Historie sexuální výchovy v ČR

Sexuální výchova, tak jak je v současné době chápána, je výsledkem mnohaletého vývoje.

Česká republika bývá často považována za průkopníka osvěty v tématech sexuální výchovy. Již v roce 1921 byl v Praze založen Ústav pro studium pohlavnosti, což bylo první univerzitní sexuologické pracoviště na světě. Během let však změnil svůj název a v současné době ho můžeme znát pod názvem Sexuologický ústav. Několik let před jeho otevřením, v roce 1917, žádala Spolková rada Pedagogického muzea v Praze o zahájení výuky pohlavní výchovy na školách. Chtěli se oprostít od tabuizování lidské sexuality a všeho tělesného, co do té doby bylo bráno jako hříšné (Šulová, 2011, str. 390–392). I mnoho známých osobností té doby otevřeně prosazovalo odtabuizování těchto témat, mezi ně patřil například prezident T. G. Masaryk nebo profesor Zdeněk Záhoř. Z jiných zemí to byl především zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Psychoanalýza se nejvíce zasloužila o pochopení toho, jak důležitá je sexualita pro vývoj každého jedince. Dalším zlomem bylo vydání knihy Pohlavní výchova naší mládeže v roce 1934, jež byla dílem Miloslava Skořepy. V knize jsou vytyčeny tři úkoly pohlavní výchovy, kterými jsou usměrňování pohlavního pudu, poučení o pohlavních věcech a náprava poklesků (Janiš, Marková, 2007, str.33–36).

Během světové války se jakékoliv výzkumy v oblasti sexuální výchovy zastavily. Až v roce 1960 byl vydán Věstník Ministerstva školství a kultury, který obsahoval pokyn k zesílení výuky výchovy k rodičovství. Tento pokyn měl být strategií pro snížení rozvodovosti a interrupcí, jelikož v té době se jednalo o velký nárůst těchto dvou problematik (Janiš, Marková, 2007, str. 38). Učivo v té době však ještě nebylo součástí učebních osnov

a výuka probíhala formou besed se zdravotníky (Rašková, 2008, str. 26). Začátkem 70. let 20. století byla vydána koncepce výchovy k rodičovství, která ji rozdělovala do tří etap podle věku, a to na výuku pro děti od 6 do 10 let, od 11 do 12 let a od 13 do 15 let. Koncepce však nezahrnovala důležitá témata jako například pohlavní styk či pohlavně přenosné nemoci (Šulová, 2011, str. 393).

V 80. letech 20. století se začala prosazovat stále větší potřeba vzdělávat žáky na školách o sexualitě. Toto téma se vyučovalo v předmětu s názvem Výchova k manželství a rodičovství, avšak ke konci 90. let 20. století došlo ke změně názvu na Rodinnou a sexuální výchovu (Rašková, 2008, str. 24–27). V následujících letech dochází k velkému posunu v oblasti sexuální osvěty, vycházejí časopisy se sexuální tematikou. Objevení viru HIV, jež způsobuje nemoc AIDS, nutí klást větší důraz na prevenci (Šulová In Weiss, 2010, str. 694).

V současné době je výuka sexuální výchovy zahrnuta v Rámcových vzdělávacích programech, avšak na její výuce by se měla podílet i rodina.

3 Psychický vývoj u žáků II. stupně ZŠ

Škola, stejně jako například rodina, vrstevníci a masmédiá, patří mezi činitele socializace. Nástup na základní školu je proto brán jako důležitý životní milník. Tento začátek nové životní etapy, můžeme označit jako školní věk. Vágnerová a Lisá (2021, str. 267) dělí období školního věku na tři fáze. První fází je raný školní věk, který probíhá zhruba od 6 do 9 let. Od 9 do 11/12 let probíhá střední školní věk. Tyto první dvě fáze probíhají na prvním stupni základní školy. Poslední fází je starší školní věk, je to období druhého stupně základní školy a trvá přibližně do 15 let. Starší školní věk můžeme brát z hlediska biologie jako první fázi dospívání, tedy období pubescence.

Vstup na druhý stupeň základní školy pro žáky představuje několik změn. Jedná se o změny týkající se školy, ale také změny psychické (např. prožívání a uvažování) a změny fyzické.

3.1 Pubescence

Mezníkem přechodu z dětství do dospělosti je dospívání. O této vývojové etapě se zmiňuje několik autorů a je tak možné různě nahlédnout do této problematiky. Vágnerová a Lisá (2021, str. 373) dospívání vymezují od 11 do 20 let a uvádějí dvě fáze dospívání. První fází je pubescence neboli raná adolescence a druhou fází je pozdní adolescence. Pro potřeby této práce však budeme pracovat pouze s pojmem pubescence.

Podle Vágnerové a Lisé (2021, str. 373) probíhá pubescence zhruba mezi 11.–15. rokem života. Každé dítě má individuální vývoj, proto nelze toto období přesněji vymezit. Nejspíše z tohoto důvodu jsou rozdíly v tom, jak jednotliví autoři toto období popisují.

Thorová (2015, str. 414) užívá pouze pojem adolescence, jako období pozdního dětství, které trvá zhruba od 12–13 do 19 let. Na rozdíl od jiných autorů toto období již dále nerozděluje a používá pouze jeden termín. Naopak Říčan (2006, str. 169) stejně jako Vágnerová a Lisá (2021) používá dva termíny, a to pubescence, kterou vymezuje od 11 do 15 let a adolescenci probíhající od 15. roku života do 20–22 let. Další pohled nám do této problematiky vnáší Binarová (In Čížková-Šimíčková, 2010, str. 115), která rozděluje dospívání na období prepuberty a puberty. Období prepuberty začíná u dívek kolem 10. roku, u chlapců je to o rok později. Začínají se objevovat druhotné pohlavní znaky a objevují se výrazné rozdíly ve fyzickém vzhledu. Objevují se změny v chování, časté jsou i změny nálad. Období prepuberty končí u dívek první menstruací a u chlapců začátkem ranních polucí.

Pro dospívání jsou charakteristické změny ve fyzickém i psychickém vývoji. Tyto změny mají rozdílný nástup nejen mezi dívkami a chlapci, ale i u stejného pohlaví. Pohlavní dospívání dítěte je nedílnou součástí tělesné proměny, která v pubescenci probíhá. Nejvíce jsou změny viditelné v růstu dětí. Dochází k tzv. růstovému spurtu, jenž můžeme charakterizovat jako období náhlého růstu. U dívek probíhá toto období zhruba mezi 11. a 12. rokem, proto si můžeme všimnout, že dívky bývají v tomto věku vyšší než chlapci. Chlapecký spurt probíhá kolem 14. roku, následkem toho můžeme pozorovat rozdíly mezi výškou obou pohlaví (Říčan, 2006, str. 191–195). Tělesná proměna může zapříčinit ztrátu sebejistoty. Ta může být důsledkem toho, co považuje pubescent jako ideál krásy, na jeho psychické vyspělosti či na reakcích od ostatních lidí. Zevnějšek je totiž informací, které si na jedinci všimneme jako první. Pokud jsou tedy reakce vrstevníků či dospělých na jeho zevnějšek nežádoucí, můžou mu snížit sebevědomí (Vágnerová, Lisá, 2021).

V průběhu dospívání se mění sociální role, změnou procházejí i názory na jiné lidi. Dospívající jedinec se snaží uplatňovat své vlastní názory. Četné jsou pokusy se názorově lišit, tím dochází k častým konfliktům. Snaha odlišit se, se začíná objevovat například i v oblékání nebo v chování. Dochází také k určitým změnám ve vztahu k rodičům. Vazba na rodiče se snižuje, naopak vůči vrstevníkům se zvyšuje. Ve společnosti však dochází často k tomu, že adolescenti preferují více virtuální svět než ten reálný. Typické jsou pro dospívání první zkušenosti nejen s heterosexuálními vztahy, ale například i s návykovými látkami. Rizikovým chováním, jako je kouření či pití alkoholu, se adolescenti často snaží uspokojit svoji potřebu osamostatnění a tím i dosažení statusu dospělého (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Hormonální proměna přináší do života pubescenta emoční labilitu. Reakce na různé podněty mohou být nepřiměřené, intenzivní, krátkodobé a proměnlivé. Jedinec začíná být negativní a uzavřený, může se projevit i nechuť projevovat jakékoliv city navenek. Emoční regulace v tomto období ještě není zralá, to může ovlivnit chování a dokonce i školní výsledky (Vágnerová, Lisá, 2021).

4 Sexuální výchova na základní škole

Výuka sexuální výchovy na školách představuje možnost institucionálního a odborného působení na všechny žáky. Na školách není sexuální výchova realizována jako samostatný předmět, ale svými tématy zasahuje i do jiných předmětů. To, jak sexuální výchovu vyučovat a jak by měla probíhat, je uvedeno v závazných dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dále jako MŠMT. Tyto dokumenty jsou vytvářeny ve dvou oblastech, a to v státních (RVP) a školních (ŠVP) a vycházejí z principů kurikulární politiky uvedených v Národním programu rozvoje vzdělávání ČR. Dále jsou také ukotveny ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (MŠMT, 2021).

4.1 Rámcové vzdělávací programy (RVP)

RVP vycházejí z koncepce celoživotního učení a schvaluje a vydává je MŠMT. Tyto programy vymezují závazné rámce pro předškolní, základní, základní umělecké, jazykové a střední vzdělávání. Jsou v nich zformulované cíle vzdělávání konkrétních oborů, definují dovednosti, které by si žáci měli osvojit (RVP, 2022).

Obsah RVP je rozdělen do čtyř částí – A, B, C, D. Část A se zabývá vymezením RVP, část B charakteristikou základního vzdělávání, část C popisem jednotlivých vzdělávacích oblastí a jejich oborů a část D vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, nadanými a mimořádně nadanými žáky, podmínkami pro uskutečnění RVP a zásadami ŠVP (MŠMT, 2021).

Sexuální výchova není v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání uvedena jako samostatná oblast nebo obor. Na druhém stupni základních škol jsou témata sexuální výchovy realizována v oblasti Člověk a zdraví, přesněji v oboru Výchova ke zdraví. Na prvním stupni základních škol je tento obsah zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Obě tyto oblasti jsou propojovány s dalšími vzdělávacími oblastmi jako Člověk a společnost, Člověk a příroda, Osobnostní a sociální výchova, Etická či Mediální výchova. Učivo Výchovy ke zdraví je rozděleno do několika bloků:

- Vztahy mezi lidmi a formy soužití;
- Změny v životě člověka a jejich reflexe;
  - Dětství, puberta a dospívání;
  - Sexuální dospívání a reprodukční zdraví;

- Zdravý způsob života a péče o zdraví;
  - Výživa a zdraví;
  - Vlivy prostředí na zdraví;
  - Tělesná a duševní hygiena;
  - Ochrana před přenosnými chorobami;
  - Ochrana před chronickými nepřenosiými chorobami a před úrazy;
- Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence;
  - Stres a jeho vliv na zdraví;
  - Autodestruktivní závislost;
  - Násilí, zneužívání a sexuální kriminalita;
  - Bezpečné chování a komunikace;
  - Dodržování pravidel bezpečnosti a ochrana zdraví;
  - Manipulativní reklama a informace;
  - Ochrana člověka za mimořádných událostí;
- Hodnota a podpora zdraví;
  - Celostní pojetí člověka;
  - Podpora zdraví;
- Osobnostní a sociální rozvoj;
  - Sebepoznání a sebepojetí;
  - Seberegulace a sebeorganizace;
  - Psychohygiena;
  - Mezilidské vztahy (MŠMT, 2021).

4.2 Školní vzdělávací programy (ŠVP)

ŠVP si vytváří každá škola na základě rámcového vzdělávacího programu. Jsou v nich stanoveny konkrétní cíle, časový plán, délka a podmínky průběhu a ukončování vzdělávání atd. Obsah vzdělávání je uspořádán do předmětů nebo například do modulů. Vydává ho ředitel školy či školského zařízení a je volně dostupný k nahlédnutí (RVP, 2022).

4.3 Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy

4.3.1 Personální podmínky

Na realizaci sexuální výchovy ve škole by se měl podílet celý tým pedagogických pracovníků. Důležitá je hlavně spolupráce celého týmu, do kterého patří vedení školy,

výchovný poradce, školní metodik prevence a případně i školní speciální pedagog, školní psycholog a samotní vyučující témat sexuální výchovy. Každý vyučující sexuální výchovy by měl být v této oblasti odborně vzdělaný a průběžně by si měl doplňovat aktuální poznatky k dané problematice. Důležitá je i jeho osobnost, měl by být hlavně empatický, kreativní, otevřený, chápající a uznávaný. Měl by se též vyznat v dané problematice, jakožto znát legislativu či specializované pracoviště v okolí. Za efektivní sexuální výchovu zodpovídá i školní metodik prevence, který sestavuje a realizuje preventivní program školy (MŠMT, 2010).

Osobností učitele sexuální výchovy se zabývá např. Hamanová a Břicháček (In Kabíček a kol., 2014, str. 299), kteří uvádějí důležitost diferencovaného přístupu učitele k žákům. Je třeba, aby učitel uměl žáky rozlišovat a rozpoznat, jak se k různým žákům chovat.

4.3.2 Organizace sexuální výchovy

Jak je již výše uvedeno sexuální výchova probíhá na školách různými formami. Nejčastěji bývají její témata vyučována v různých předmětech. Jedná se například o přírodopis, občanskou výchovu a rodinnou výchovu. Dále může být realizována jako součást samostatného předmětu Výchova ke zdraví. Tento předmět může však nést i jiný název, který škola uvede v ŠVP. Pro výuku může být využit i externista, který povede kurzy či semináře s touto problematikou. Školy mohou využít i bezplatných programů od Policie ČR, Ministerstva zdravotnictví či Ministerstva vnitra (MŠMT, 2010).

Pro efektivní sexuální výchovu je třeba využívat nejen výuku formou výkladu či diskuse, ale je dobré spolupracovat s odborníky či externími lektory. Exkurze do specializovaných zařízení jsou pak nejen zážitkem, ale i praktickou ukázkou. Důležité je, aby žáci dokázali sami vyhledávat, zpracovávat a ověřovat informace. Technický rozvoj sice zapříčinil nové možnosti v šíření informací, ale ne vždy jsou informace založeny na ověřených vědeckých poznatcích. Učitel tak může žáky seznámit se zdroji, které jsou věrohodné a zabránit tak šíření zkreslených informací. Neopomenutelnou součástí je i spolupráce s rodinou (MŠMT, 2010).

4.4 Další činitelé sexuální výchovy

4.4.1 Rodina

Jak je již výše zmíněno, prvním místem, kde by se dítě mělo dozvědět o sexuální výchově, je v rodině. Rodiče však často spoléhají na odbornou výuku tohoto intimního tématu ve školách.

Rodiče často mohou pociťovat bariéru v tom, aby o tomto tématu hovořili se svými dětmi, avšak v zájmu svých dětí by tyto zábrany měli překonat. V rodinách dochází k mezigeneračnímu předávání modelů chování, může se jednat jak o modely pozitivní, tak negativní. Tyto modely poté nadále ovlivňují budoucí vztahy jedince (Šulová, 2011, str. 386).

Stručně a výstižně rodinu definuje J. Jandourek (2012, str. 906) jako „*skupinu osob spojenou manželstvím, pokrevním příbuzenstvím či adoptí, která tvoří jednu domácnost a její členové jsou spolu ve vzájemné interakci*“.

To, jak rodina na dítě působí, poté zásadně ovlivní jeho budoucí život. Členové rodiny na sebe působí i vzájemně, a to jak úmyslně, tak neúmyslně. Prostředí rodiny by mělo sloužit jako zdroj jistoty a bezpečí. Každá rodina je jiná, rozdílnost tkví převážně v osobnosti rodičů, rodinných vztazích a hodnotách (Vágnerová, Lisá, 2021).

4.4.2 Média

Média jsou brána za neodmyslitelnou součást života každého z nás. V dnešní době se k nám informace dostávají z různých zdrojů, a to převážně z internetu, televize či rádia. Je však důležité umět rozpoznávat věrohodné informace od těch zavádějících či úplně mylných.

RVP ZV uvádí několik průřezových témat, mezi které je zahrnuta i mediální výchova. Žáci by se zde měli naučit základní mediální gramotnosti, dokázat analyzovat informace, zdroje či materiály a posoudit jejich věrohodnost.

Právo na informace má být poskytnuto každému člověku. Toto právo je i součástí Listiny základních práv a svobod, přesněji v druhém oddílu Listiny, s názvem Politická práva v Článku 17. Uvádí se v něm, že každý má právo vyjadřovat své názory různými způsoby a také vyhledávat a šířit informace bez ohledu na hranice státu. Cenzura je brána za nepřístupnou, avšak přijímání a šíření informací může být omezeno zákonem, a to v případě ochrany práv a svobod druhých, bezpečnosti státu či veřejnosti a veřejného zdraví (Listina základních práv a svobod).

Pro zaručování práv dětí existuje Úmluva o právech dítěte, která zahrnuje 42 článků. Článek 13 zahrnuje právo dítěte vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle své volby. Avšak tato svoboda není neomezená a může podléhat omezením, jež jsou nutná k respektování práv či pověsti jiných osob a k ochraně národní bezpečnosti, veřejného pořádku, zdraví či morálky. Dále si můžeme uvést Článek 17,

který se zabývá funkcí hromadných sdělovacích prostředků v životě dětí. Tento článek zabezpečuje dítěti přístup k různým materiálům či informacím, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha, na duševní a tělesné zdraví a na zásady bezpečnosti dítěte před škodlivými informacemi (Úmluva o právech dítěte).

Problematika vlivů médií je tématem odborného zájmu, ale i laické veřejnosti. Je však třeba tento vliv rozdělit na dvě oblasti. A to na vliv obsahu, které média vytvářejí a na vliv médií jako takových. Účinky obsahu, který nám je nabízen, jsou známy a jsou také zaneseny do legislativy (Jiráček, 2005).

Je například obecně známo, že při televizním a rozhlasovém vysílání nesmí být v době od 06:00 do 22:00 hodin vysílány pořady, upoutávky či reklamy, které by mohly narušit fyzický, mravní a psychický vývoj dítěte a mladistvých. Jedná se především o pornografický či hrubě násilný obsah. Tyto základní povinnosti provozovatelů vysílání upravuje zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Můžeme pozorovat, že ve sdělovacích prostředcích je nemyslitelné, aby se do 22. hodin mluvilo o sexu či se v lehké verzi sex předváděl, ovšem vražda a násilí se objevují běžně. Nad účelem tohoto zákona tedy můžeme polemizovat, navíc v dnešní době se děti dostanou na internetu k nejrůznějšímu citlivému obsahu během několika vteřin v jakoukoliv denní i noční hodinu.

5 Aktuální problémy v tématu sexuální výchovy

Tato kapitola obsahuje vybrané současné rizikové chování dětí a zajímavé trendy v oblasti sexuální výchovy.

5.1 Kybergrooming

Na internetu se děti mohou setkat s kybergroomingem neboli child groomingem či online groomingem. Jedná se o rizikový fenomén, který můžeme označit za psychickou manipulaci, kdy dospělý uživatel internetu, který bývá označován jako predátor nebo kybergroomer, naváže vztah s dítětem s cílem získat falešnou důvěru a vylákat dítě k osobní schůzce. Tato schůzka může vyústit k sexuálnímu zneužití, násilí nebo například k vytvoření dětské pornografie (Kopecký, 2015, str. 25).

Kybergrooming je realizovaný prostřednictvím sociálních sítí jako Facebook, Messenger, Instagram, Twitter či přes Skype. Může se vyskytovat také na internetových seznamkách. Predátory či kybergroomery můžeme rozdělit dle jejich motivace, která je k tomuto jednání vede:

- a) jedinci motivovaní uspokojením své sexuální fantazie,
- b) jedinci se záměrem sexuálního zneužití dítěte (Kopecký, 2015, str. 31).

Tito jedinci často k navazování vztahu s dítětem využívají falešnou identitu a několik dalších strategií. Mezi tyto strategie patří mirroring, profilování oběti, uplácení, zavádění sexuálních témat do konverzace, webcam trolling apod. Využívány jsou také techniky sociálního inženýrství, které napomohou získat osobní či jiné citlivé údaje (Kopecký, 2015, str. 30).

5.2 Sexting

Dalším rizikovým fenoménem, se kterým se děti mohou setkat je sexting. Je poměrně rychle se rozmáhající a můžeme ho definovat jako elektronické šíření zpráv, vlastních fotografií a videí se sexuálním obsahem (Kopecký, 2015, str. 43). Největší problém nastává však ve chvíli, kdy se sextingem začínají děti, jelikož sex je sice legální od 15 let, ale zachycování a šíření pornografického obsahu je povoleno až od 18 let. To tedy může vést ke vzniku dětské pornografie (Sexting.cz, 2023). Nejčastěji je sexting provozován mezi partnery. Důvodem pro poslání citlivého materiálu může být i seznamování, nuda, zábava, upoutání pozornosti, či

odpověď na obdržení podobného materiálu. Jedinec však může být i k zaslání donucen (Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru, 2017).

Riziko sextingu spočívá hlavně v možnosti zneužití zasláního materiálu, který může v internetovém prostředí kolovat i několik let. S tím je spojená i ztráta společenské pověsti. Dalšími riziky může být vydírání, ponižování a kyberšikana. Toto všechno může vést i k psychickým problémům, které mohou vyústit i k sebevražedným sklonům (Kopecký, 2015, str. 44).

V posledních letech se ve světě objevil trend sdílení erotických fotografií či videí na sociálních sítích, a to hlavně na OnlyFans. OnlyFans je digitální platforma, vytvořená v roce 2016, poskytující finanční odměnu za kreativní obsah. Samotná platforma si pak určité procento z odměny strhává (Rouse, Salter, 2021). Celá platforma je založena na principu předplatného, které si uživatelé zaplatí u jednotlivých tvůrců a dostanou se tak k jejich obsahu. Na platformě se objevují různé kategorie obsahu, jako například vaření či fitness. Vlivem pandemie COVID-19 se však stále více začal objevovat erotický obsah a v souvislosti s nezaměstnaností se rapidně zvedl nárůst nových registrací. Obsah, který si uživatel může předplatit se liší v závislosti na tvůrci. Tvůrce nemusí zveřejňovat pouze nahé fotografie či videa, ale může se jednat jen o částečně obnažené nebo i plně oblečené snímky. Za určitý příplatek může být uživateli poskytnut psaný obsah, účast na diskusích, osobní chat s tvůrcem apod. (López, 2020).

5.3 Pornografie

Pojem pornografie nemá jednoznačnou definici, a to z důvodu variability lidského chování a pružnosti či nejednotnosti norem morálky a slušnosti. Slovo pornografie vzniklo odvozením dvou řeckých slov *porné*, což můžeme přeložit jako prostitutka a *grafein*, tedy psát. Původně pornografie popisovala život prostitutek, který byl rozšiřován v psané či kreslené podobě. Až prostřednictvím technického rozvoje se pornografie začala šířit i přes elektronické přenašeče jako VHS kazety či DVD a také přes internet (Uzel, 2010, str. 573).

Neexistuje standardní definice pojmu pornografie. Avšak výzkum z International Delphi Panel přišel s možnou definicí: „*Pornografie je druh audiovizuálního materiálu šířeného online a digitálními technologiemi, který je snadno dostupný a jehož obsah je sexuálně explicitní, aby provokoval k sexuálnímu vzrušení anebo potěšení*“ (Ballester et al, 2021).

Sledování pornografie může přinášet zdravotní, sociální, finanční či psychické problémy. V budoucnu může nadměrné sledování pornografie vést k častému střídání sexuálních partnerů

nebo násilnému chování. Abychom se nezaměřovali pouze na negativa, tak by bylo dobré uvést i pozitiva. Pornografie ztělesňuje bezpečnou formu sexu, má edukační potenciál, může být formou inspirace a zdrojem zábavy. Důvodů, proč se jedinec na pornografii dívá, je mnoho. Může za to například atraktivita herců, okamžité uspokojení, rozmanitost obsahu, ale i jednoduchá dostupnost (Uzel, str. 573–575). Vstup na internetovou stránku s pornografií je opatřen varováním a otázkou, která se uživatele ptá, zda je mu více než 18 let. Můžeme však podotknout, že tato forma zabezpečení nedokáže zabránit vstupu nezletilým. Některé stránky se dokonce ani na zletilost neptají (Muller, 2014).

Pro jedince, který sleduje pornografii zřídka nebo má alespoň vlastní sexuální zkušenost, z které dokáže rozeznat realitu od pornografie, není pornografie závažným problémem. Naopak vážným problémem může být pro děti. A to zvláště pro ty, které ještě nemají žádnou sexuální zkušenost nebo neprošly efektivní sexuální výchovou. Pornografie jim tak poskytuje nereálný pohled na sexuální život a to, co vidí, považují za normální sexuální chování (Zimbardo, 2017).

6 Aktuální trendy v oblasti reprodukčního zdraví a ochrany před přenosnými nemocemi

Součástí výuky sexuální výchovy na školách jsou témata sexuálního dospívání, reprodukčního zdraví a ochrany před přenosnými nemocemi. Při výuce by se tak žáci měli dozvědět o různých metodách ochrany před početím a před pohlavně přenosnými nemocemi. Koliba (2019, str. 73–82) tyto metody antikoncepce rozděluje do šesti skupin, a to na:

- **Hormonální antikoncepce**

Nejběžnější hormonální antikoncepcí jsou hormonální tablety. Patří sem i antikoncepční náplast, antikoncepční injekce, antikoncepční vaginální kroužek, podkožní a nitroděložní implantáty i záchranná antikoncepce.

- **Bariérová antikoncepce**

Nejznámější bariérovou metodou je kondom, který je vyráběn jak pro muže, tak i pro ženy. Jeho výhodou je ochrana před pohlavně přenosnými nemocemi. Mimo kondom do této skupiny můžeme zahrnout i pesar.

V souvislosti s kondomy jsou známé také tzv. prstové kondomy či návleky. Avšak povědomí o jejich používání při sexuálních aktivitách je nevelké. Fingering patří mezi méně rizikové sexuální aktivity, ale i malé riziko je rizikem, zvláště pokud má jedinec více sexuálních partnerů. Prstové kondomy jsou vytvořeny tak, aby při jejich navlečení zakrývaly celý prst až k dlani. Jsou vyrobeny ze stejných materiálů jako běžné kondomy a nasazují se taktéž jako tradiční kondomy. Existují i prstové návleky vyrobené z gumy či silikonu, avšak ty nejsou vhodné pro použití při sexuálních aktivitách. Používání prstových kondomů může chránit proti pohlavně přenosným nemocem a také zabránit různým zánětům a infekcím (healthline, 2023).

- **Chemická antikoncepce**

Chemickou antikoncepcí jsou spermicidy nebo též spermicidní gely. Spermicidy obsahují látky, které hubí spermie. Často jsou tyto gely používány i v kombinaci s kondomem či pesarem.

- Nitroděložní tělísko

Existuje několik druhů nitroděložních tělísek. Mohou být bez hormonů, ale i s nimi. Ty, co je obsahují se nazývají nitroděložní systém. Tělísko chrání ženu několik let a vždy ho zavádí lékař.

- Přirozená a přírodní antikoncepce

Mezi tyto metody můžeme zahrnout přerušovanou soulož, metodu plodných a neplodných dní a symptotermální přirozenou metodu plánování rodičovství. U všech těchto metod je však vysoké procento nespolehlivosti.

- Sterilizace

Sterilizace je nevratnou antikoncepční metodou, kterou mohou využít ženy i muži. Jedná se o přerušení vejcovodů u žen a chámovodů u mužů. V České republice mají možnost tuto metodu využít osoby starší 21 let.

V budoucnu by se mezi antikoncepční metody mohla řadit i mužská antikoncepce. S novým výzkumem přišel tým vědců z Cornellovy univerzity v New Yorku. Na myších samcích byl testován antikoncepční lék, který dokáže znehybnit spermie cca na dvě hodiny. Lék byl testován na 52 myších párech a účinnost léku byla 100 %. Vytvoření tohoto léku předcházela výzkum, ze kterého vzešlo, že k tomu, aby se každá spermie mohla pohybovat, a tedy následně cestovat k vajíčku a oplodnit ho, potřebuje protein zvaný rozpustná adenylcykláza. Do roku 2025 by mělo započít klinické testování, do té doby bude lék v rukou vědců, kteří se ho pokusí ještě nadále vylepšit a zvýšit jeho výdrž. Příznivé výsledky klinických testů by tak mohly přinést nejen novou možnost ochrany před početím, ale také by napomohly k tomu, že už nebudou pouze ženy nést břemeno antikoncepce. Důležité je také zmínit, že tento lék je nehormonální a jeho účinek odezní do 24 hodin. Výhodou je, že účinkuje okamžitě po podání a prozatím nevykazuje žádné nežádoucí účinky (NewScientist, 2023).

6.1 Revoluce v preventivní zdravotní péči ve Francii

Francie již mnoho let bojuje za bezpečný sexuální život svých občanů. V roce 2013 vyšel v platnost zákon o antikoncepci zdarma pro dívky od 15 do 18 let. O několik let později, v roce 2020, se věková hranice pro získání antikoncepce bez poplatků rozšířila i na dívky mladší 15 let. Užívání antikoncepce s sebou přináší nejen možné nežádoucí účinky, ale také vysoké finanční náklady, a ne každá žena či dívka si antikoncepci může dovolit. Na základě dotazování,

které odhalilo, že ženy neužívají antikoncepci převážně z důvodu vysokých finančních poplatků, začal systém francouzského zdravotního pojištění hradit od 1. 1. 2022 náklady spojené s antikoncepcí i ženám od 18 do 25 let. Stát však nezapomněl ani na ženy starší 25 let, těm je hrazeno až 65 % nákladů na antikoncepci. Podobný systém zavedly i další země. Například v Nizozemsku je antikoncepce zdarma pro ženy do 21 let, v Německu a Norsku je tato hranice posunuta na 22 let (gouvernement.fr, 2021).

Nejnovější zdravotní strategií, kterou nazval francouzský prezident Emmanuel Macron „malou revolucí v preventivní zdravotní péči“, je od 1. 1. 2023 bezplatná dostupnost kondomů ve francouzských lékárnách pro osoby do 26 let. Cílem této strategie je hlavně omezení sexuálně přenosných nemocí. Ve Francii se již téma dostupných kondomů řeší několik let. Již v roce 2018 byly kondomy předepsané lékařem hrazeny ze zdravotního pojištění (gouvernement.fr, 2022).

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Výzkumné šetření

V této části práce je popsána metodologie výzkumného šetření jako cíl výzkumu a výzkumné otázky, formulace hypotéz, metodologie výzkumu, charakteristika výzkumného souboru, předvýzkum a samotný výzkum. Nejdůležitějšími částmi výzkumného šetření je vyhodnocení dat, verifikace hypotéz a závěr, kde jsou shrnuty všechny získané poznatky z výzkumného šetření.

7.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Výzkumná část má za cíl zjistit jaké informace, jakým způsobem a kým jsou předávány žákům druhého stupně základních škol v oblasti sexuální výchovy. Nadále jsem stanovila pět dílčích výzkumných otázek:

VO1: Kdo/co je nejčastějším zdrojem informací o sexuálním chování pro žáky?

VO2: V jakých předmětech je téma sexuální výchovy vyučováno?

VO3: Jaká je prevalence sextingu u žáků druhé stupně ZŠ?

VO4: Jaké jsou názory žáků druhé stupně ZŠ na sexuální výchovu?

7.2 Formulace hypotéz

Na základě výše zmíněných výzkumných otázek jsem stanovila čtyři následující hypotézy. Při jejich vytváření jsem vycházela ze slov Gavory (2010, str. 50), který uvádí, že: *„Hypotéza musí důsledně vycházet z poznatků, které jsou o zkoumaném jevu známy, nebo z praktických zkušeností výzkumníka. Tyto teoretické poznatky a praktické zkušenosti se musí posunout dále a zjištěními z výzkumu potvrdit nebo vyvrátit“*.

H1: Dívky zasílají více videa a fotografie se sexuálním obsahem než chlapci.

H2: Dívky preferují výuku sexuální výchovy rozdělenou dle pohlaví více než chlapci.

H3: Chlapci využívají jako zdroj informací ohledně sexuální výchovy internet více než dívky.

H4: Žáci upřednostňují jako vyučujícího sexuální výchovy třídního učitele před kýmkoli jiným.

7.3 Metoda sběru dat

Na základě vytyčeného cíle práce bylo výzkumné šetření provedeno kvantitativní metodou. Sběr dat probíhal pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Dotazník obsahoval 36 otázek a byl zcela anonymní. Každý respondent nebyl dotazován na všechny otázky, jelikož byly použity filtrační otázky. Před samotnými otázkami dotazníku byly faktografické údaje, jako je věk a pohlaví. Již samotné otázky dotazníku byly uzavřené dichotomické a polootevřené. Dotazník byl sestrojen tak, aby na základě jeho výsledků mohlo dojít k potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz.

Sběr dat probíhal od 28. 2. 2023 do 17. 3. 2023. Dotazník byl nejdříve zaslán žákům základních škol, které osobně znám a ti to následně rozeslali svým spolužákům a kamarádům. Dotazník byl umístěn i na sociální síť. Sběr dat komplikovala komunikace se základními školami, které jsem oslovila za účelem distribuce dotazníků. Kontaktovala jsem dohromady osm základních škol, z toho mi pouze tři odpověděly. Avšak pouze jedna odpověď byla kladná, zbylé dvě školy mě informovaly o tom, že nemají sexuální výchovu zahrnutou ve školním vzdělávacím programu. Následně jsem se obrátila na své bývalé pedagogy ze základní školy, kteří dotazník rozdali ve svých třídách a vděčím jim tak za velkou část respondentů.

Z dotazníku jsem vyřadila celkem pět respondentů. První byl vyřazen kvůli věkové kategorii, která nekorespondovala s věkovým vymezením. Zbylí čtyři respondenti byli vyřazeni z důvodu uvedení vulgárních odpovědí.

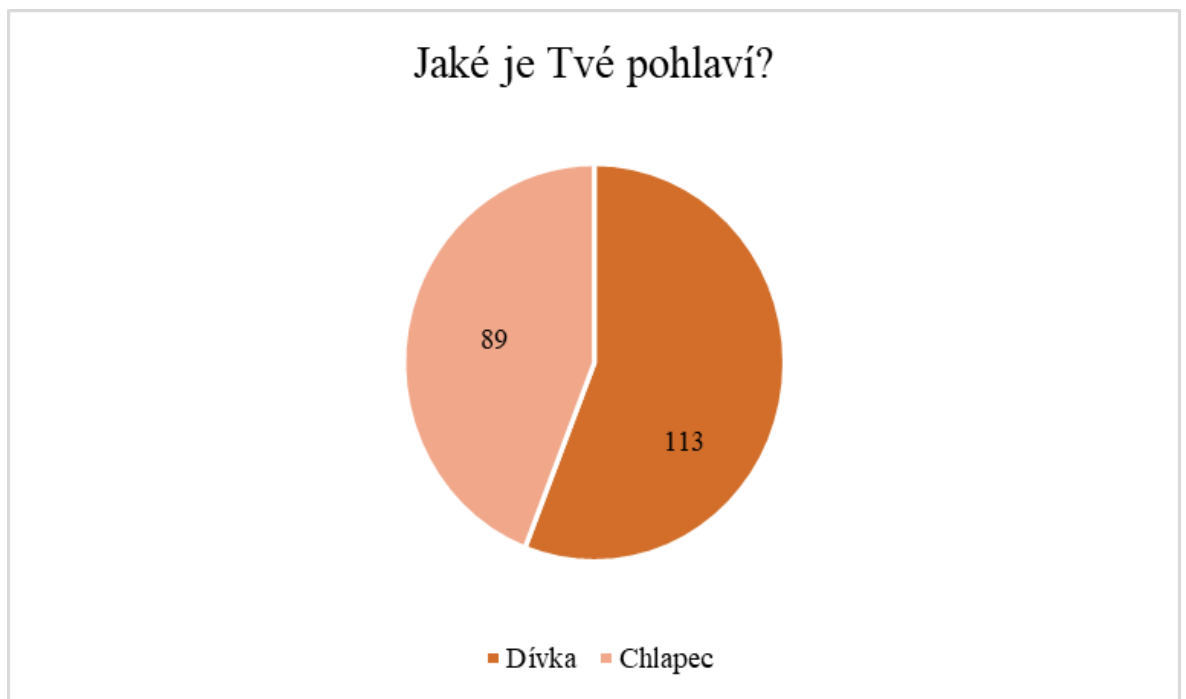
7.4 Předvýzkum

Předvýzkum měl za cíl zjistit, zda jsou položky dotazníku dostatečně srozumitelné a jednoznačně formulované. Nejdříve jsem si dotazník vyplnila, abych zkontrolovala, zda neobsahuje překlepy či chyby. Následně byl předvýzkum proveden na skupině 10 jedinců reprezentativního vzorku. Na základě předvýzkumu byla přidána možnost odpovědi „*Žádné z uvedených*“ k otázce č. 19.

8 Analýza dat a interpretace výsledků dotazníkového šetření

Data dotazníku byla zaznamenávána do archu s výsledky výzkumu. K vytvoření tohoto archu jsem pro snadnější a přehlednější práci využila software Microsoft Excel. V tomto softwaru jsem později vytvářela i níže uvedené grafy. Pod každým grafem se nachází slovní komentář s přesnými údaji o počtech odpovědí a mé vlastní poznatky.

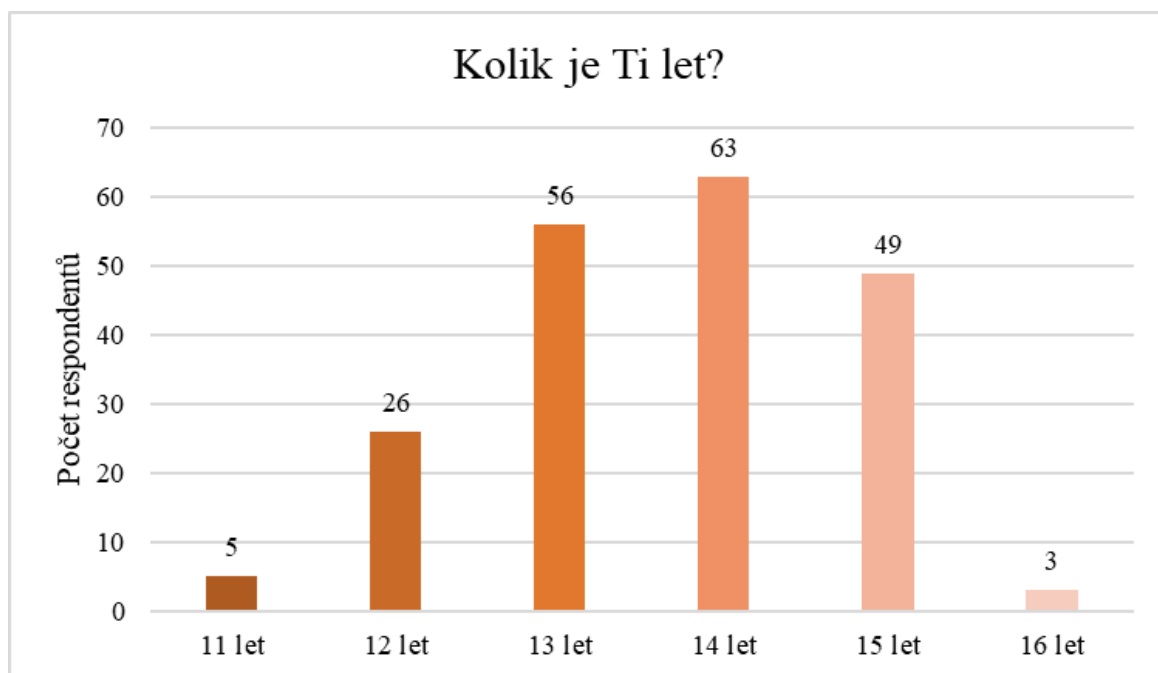
Otázka č. 1 Jaké je Tvé pohlaví?

Graf 1: Otázka č. 1

Graf č. 1 vyjadřuje zastoupení dívek a chlapců ve výzkumu. Dohromady se zúčastnilo výzkumu 202 respondentů z druhého stupně základních škol. Z toho 113 (55,94 %) dívek a 89 (44,06 %) chlapců.

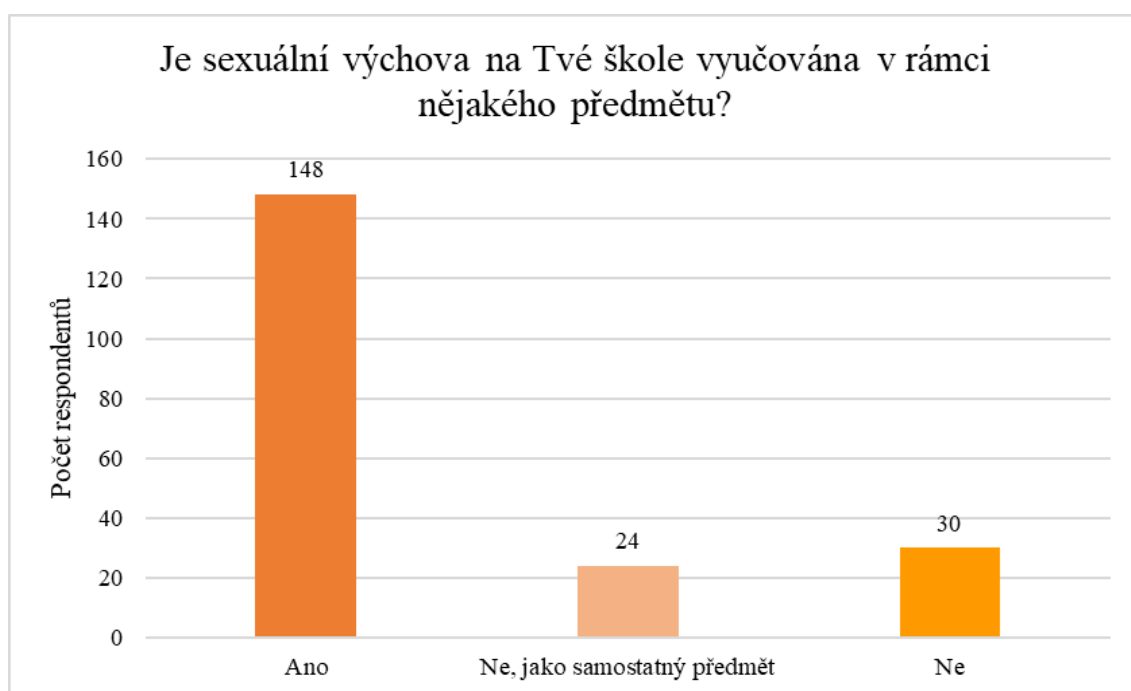
Otázka č. 2 Kolik je Ti let?

Graf 2: Otázka č. 2

Z celkového počtu 202 respondentů bylo největší zastoupení ve věku 14 let v počtu 63 (31,19 %) respondentů. Dále se zapojilo 56 (27,72 %) respondentů ve věku 13 let, 49 (24,26 %) respondentů ve věku 15 let, 26 (12,87 %) respondentů ve věku 12 let, 5 (2,48 %) respondentů ve věku 11 let a nejmenší skupinou byli respondenti ve věku 16 let, kde byli pouze 3 (1,49 %).

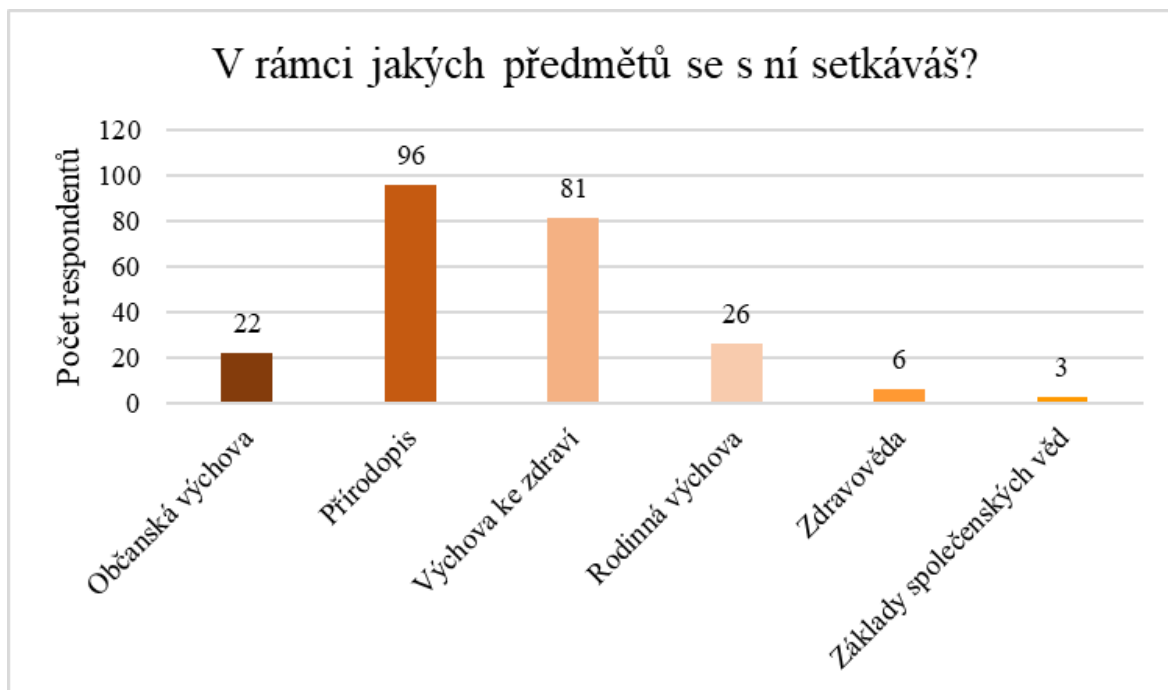
Otázka č. 3 Je sexuální výchova na Tvé škole vyučována v rámci nějakého předmětu?

Graf 3: Otázka č. 3

148 (73,27 %) respondentů z celkového počtu 202 uvedlo, že na jejich škole probíhá výuka sexuální výchovy v rámci nějakého vyučovacího předmětu. U 24 (11,88 %) respondentů probíhá tato výuka v rámci samostatného předmětu. Zbýlých 30 (14,85 %) respondentů uvedlo, že výuku sexuální výchovy nemělo. Z těchto respondentů jsou 3 ve věku 12 let, 8 ve věku 13 let, 9 ve věku 14 let a 10 ve věku 15 let.

Otázka č. 4 V rámci jakých předmětů se se sexuální výchovou setkáváš?

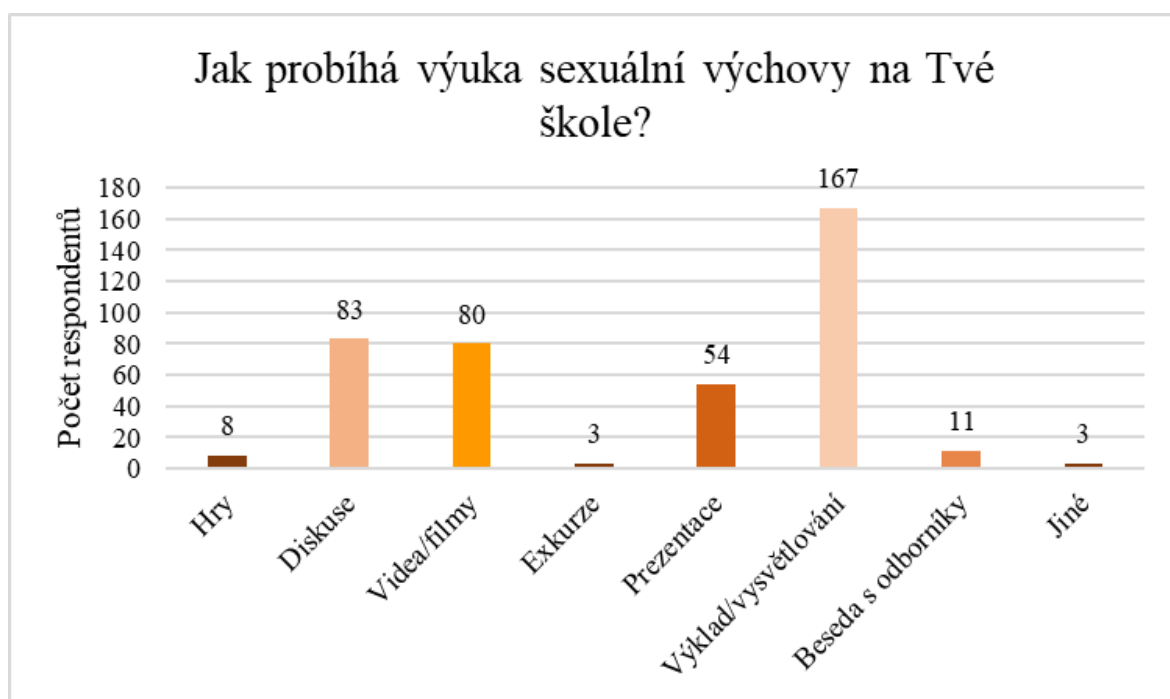

Graf 4: Otázka č. 4

Na tuto otázku odpovídali jen ti respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli kladně. Zvolit mohli i více odpovědí. Z grafu je tedy patrné, že nejvíce jsou témata sexuální výchovy vyučována v přírodopisu (96; 47,52 %). Dále se tato témata nejčastěji objevují v předmětu výchova ke zdraví (81; 40,09 %), rodinná výchova (26; 12,87 %), občanská výchova (22; 10,89 %) a zdravotvěda (6; 2,97 %). Nejméně se objevují v předmětu základy společenských věd (3; 1,49 %).

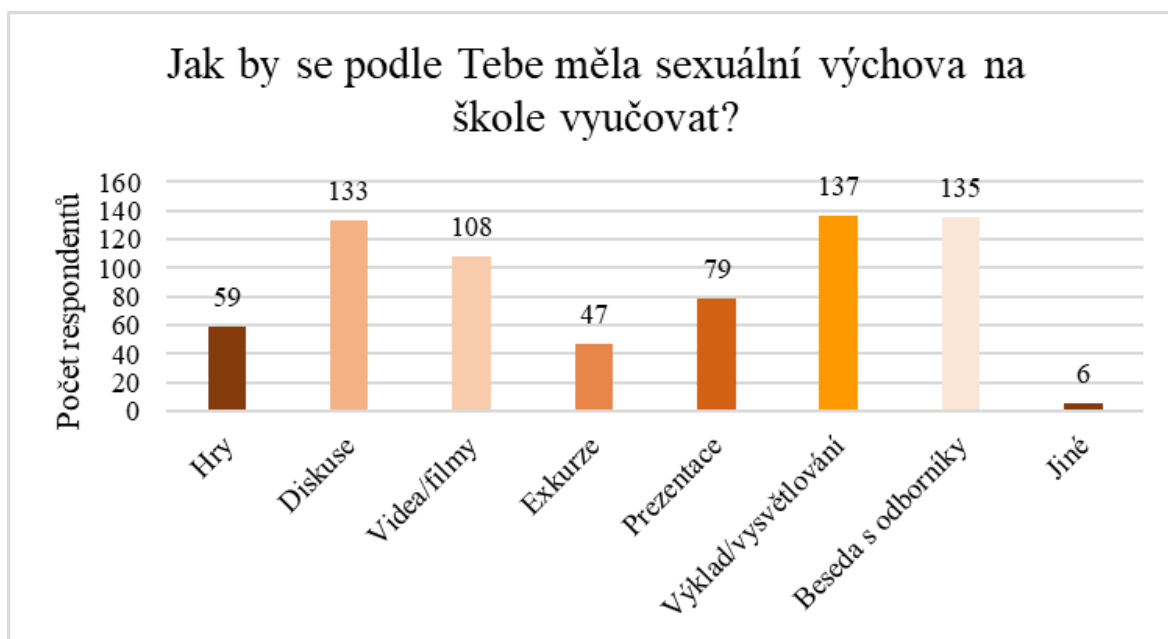
Otázka č. 5 Jak probíhá sexuální výchova na Tvé škole?

Graf 5: Otázka č. 5

Tato otázka měla za cíl zjistit, jaké metody výuky jsou při sexuální výchově používány. Možná trochu nepřekvapivě je nejvíce využíván výklad a vysvětlování (167; 97,09 %), následují diskuse (83; 48,26 %), videa a filmy (80; 46,51 %) a prezentace (54; 31,40 %). Překvapivé pro mě bylo, že besedy s odborníky uvedlo pouze 11 (6,40 %) respondentů. Očekávala jsem, že u této možnosti bude zastoupení o mnoho vyšší. Hraní her uvedlo 8 (4,65 %) respondentů. Shodné množství tří (1,74 %) respondentů uvedlo exkurze a možnost jiné. U možnosti jiné byla ve všech třech odpovědích uvedena praxe ve smyslu navlékání prezervativu na banán.

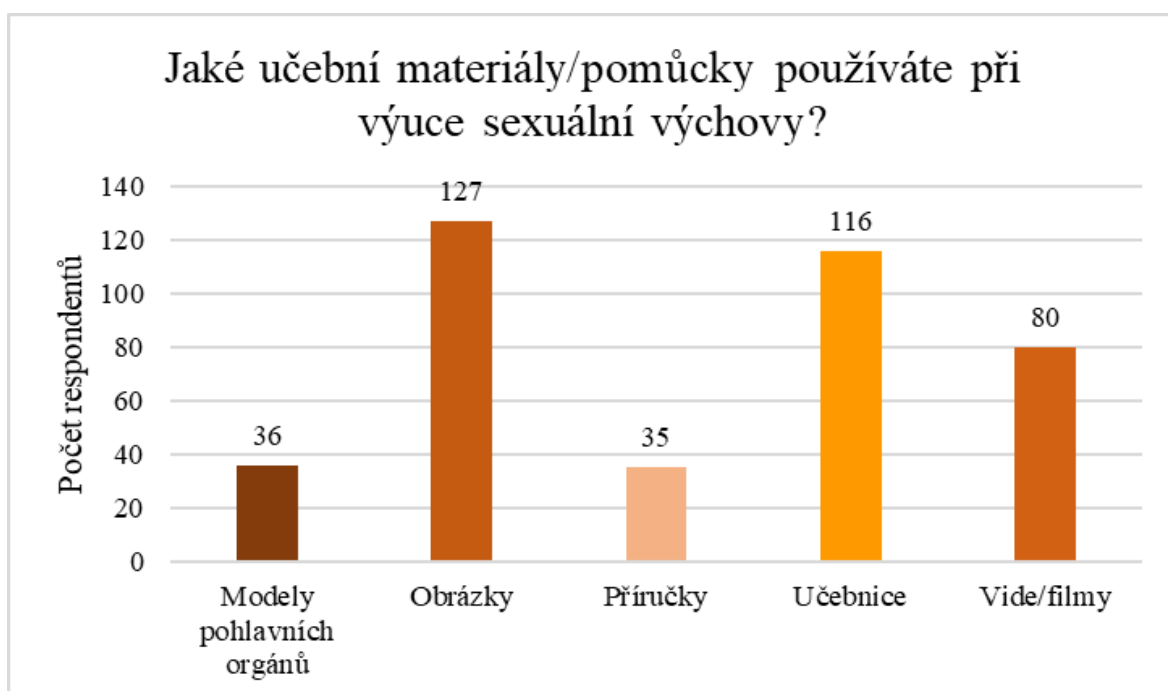
Otázka č. 6 Jak by se podle Tebe měla sexuální výchova na škole vyučovat?

Graf 6: Otázka č. 6

Z grafu je patrné, že nejvíce by respondenti uvítali při výuce sexuální výchovy shodně výklad (137; 67,82 %) a besedy s odborníky (135; 66,83 %) a následně diskuse (133; 65,84 %). Dále pak videa a filmy (108; 53,47 %), prezentace (79; 39,11 %), hry (59; 29,21 %) a exkurze (47; 23,27 %). Úsměvné jsou odpovědi z možnosti jiné, kde všech šest (2,97 %) respondentů uvedlo ukázky z praxe.

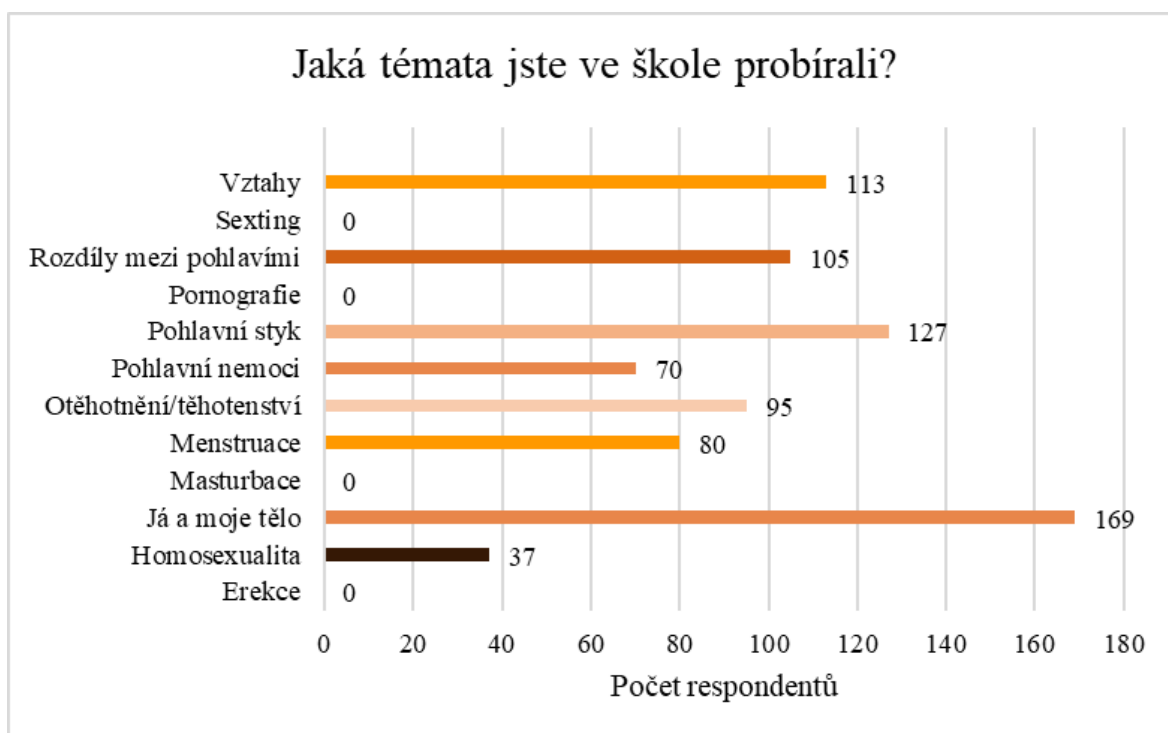
Otázka č. 7 Jaké učební materiály/pomůcky používáte při výuce sexuální výchovy?

Graf 7: Otázka č. 7

Při výuce sexuální výchovy jsou nejvíce používány obrázky (127; 73,84 %), učebnice (116; 67,44 %), videa a filmy (80; 46,51 %), modely pohlavních orgánů (36; 20,93 %) a nejméně jsou využívány příručky (35; 20,35 %).

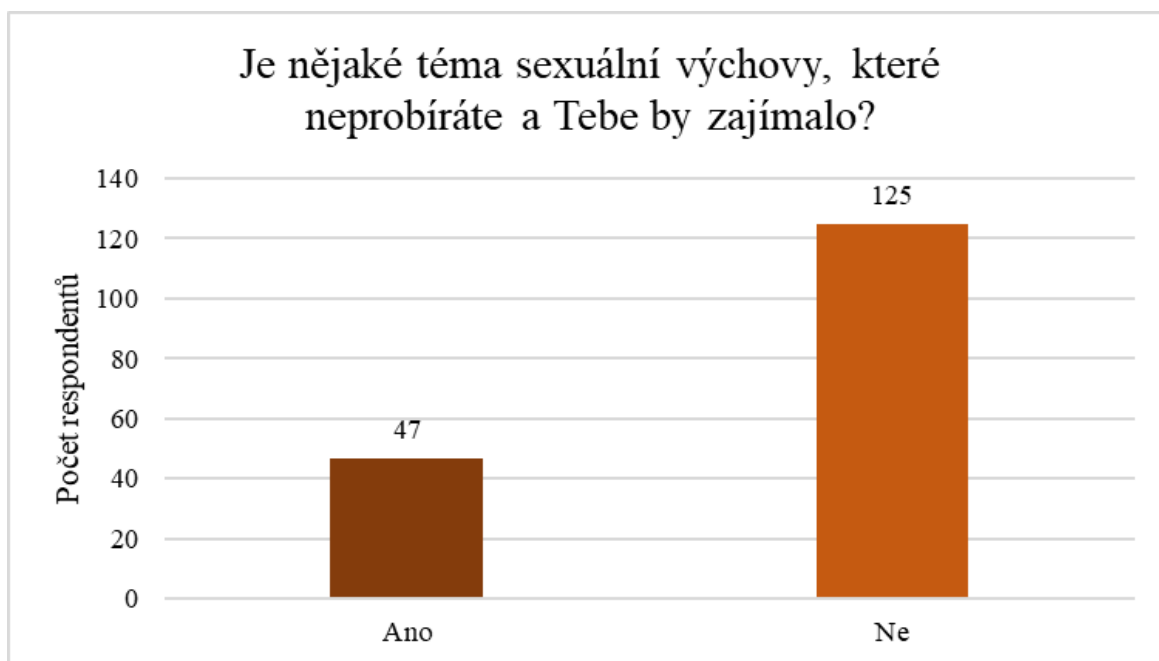
Otázka č. 8 Jaká témata sexuální výchovy jste ve škole probírali?

Graf 8: Otázka č. 8

Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů zvolilo možnost já a moje tělo (98,26 %). Dále pak pohlavní styk (73,84 %), vztahy (65,70 %) a rozdíly mezi pohlavími (61,05 %). Zajímavé je, že téma pornografie, masturbace či erekce neuvedl ani jeden respondent.

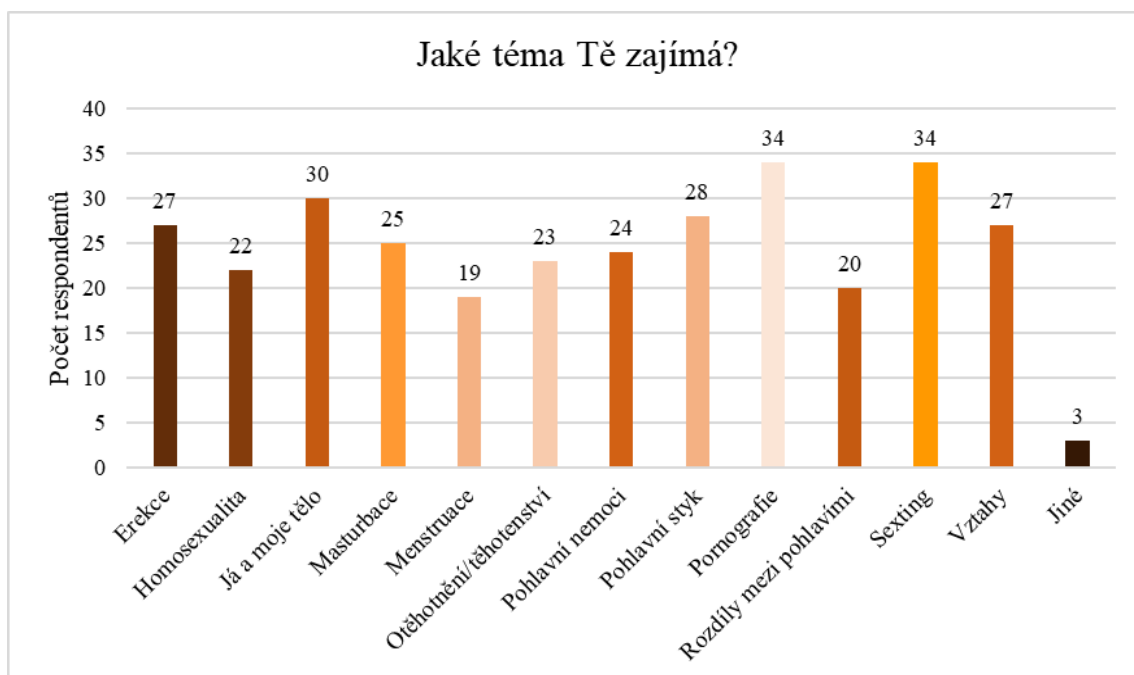
Otázka č. 9 Je nějaké téma sexuální výchovy, které neprobíráte a Tebe by zajímalo?

Graf 9: Otázka č. 9

Předchozí graf znázornil, jaká témata jsou na školách v rámci sexuální výchovy probírána. Respondentům byla následně položena výše uvedená otázka, na kterou odpovědělo 47 (27,33 %) respondentů ano a zbylých 125 (72,67 %) respondentů odpovědělo ne.

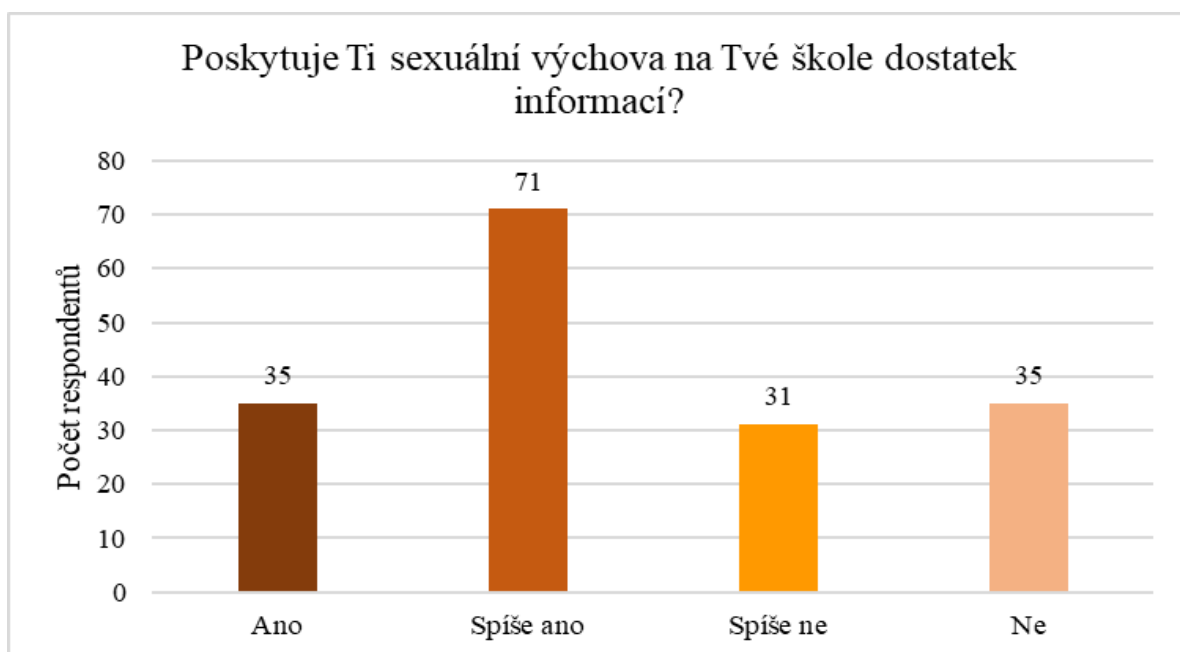
Otázka č. 10 Jaké je to téma?

Graf 10: Otázka č. 10

Na tuto otázku odpovídalo pouze 47 respondentů, kteří v předchozí otázce odpověděli ano. Respondenti mohli zvolit hned několik odpovědí. Z grafu vyplývá, že nejvíce by žáky zajímalo téma pornografie (34; 72,34 %) a fenomén sextingu (34; 72,34 %). O pár odpovědí méně získalo téma já a moje tělo (30; 63,83 %), pohlavní styk (28; 59,57 %) a vztahy (27; 57,45 %). Zajímavým zjištěním je, že respondenty zajímá i téma erekce (27; 57,45 %) a masturbace (25; 53,19 %), není se však čemu divit. I přestože jsou obě tato témata součástí života snad každého z nás, tak hovoření o nich není ve společnosti vítáno. Následuje téma pohlavních nemocí (24; 51,06 %), otěhotnění a těhotenství (23; 48,94 %), homosexualita (22; 46,81 %).

Otázka č. 11 Poskytuje Ti sexuální výchova na Tvé škole dostatek informací?

Graf 11: Otázka č. 11

Z grafu můžeme vyčíst, že odpověď ano a ne zvolilo stejné množství respondentů (35; 20,35 %). Možnost spíše ano zvolilo nejvíce respondentů a to 71 (41,28 %). Naopak možnost spíše ne zvolilo pouze 31 (18,02 %) dotazovaných.

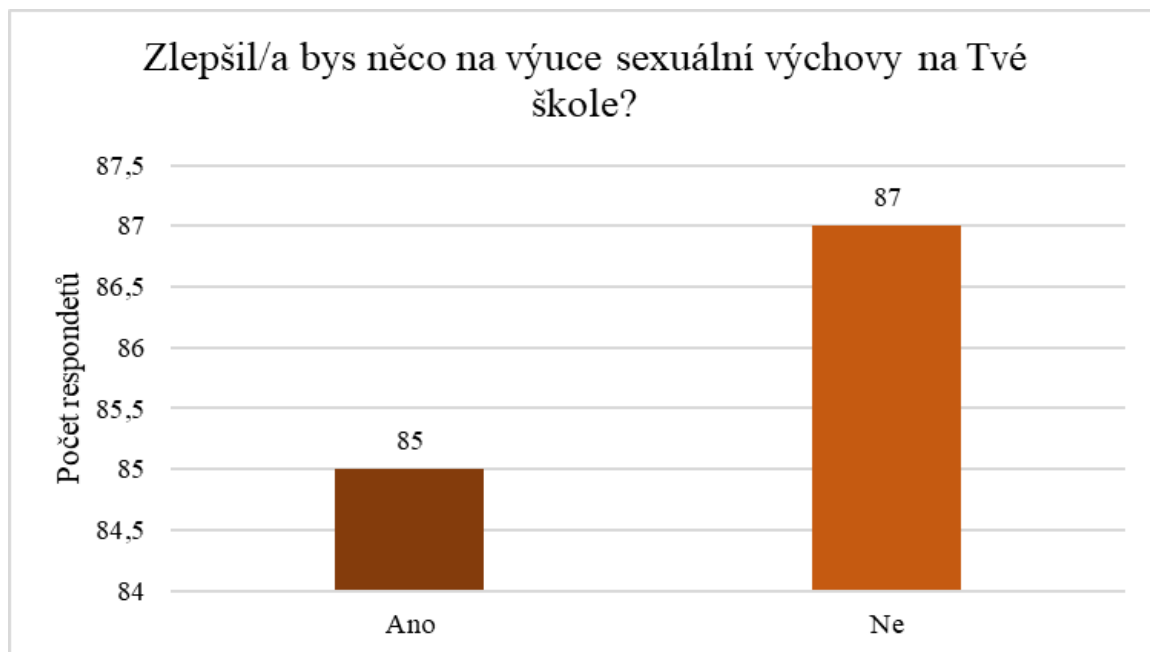
Otázka č. 12 Líbí se Ti způsob výuky sexuální výchovy na Tvé škole?

Graf 12: Otázka č. 12

Z počtu 172 respondentů uvedlo 40 (23,26 %) ano, 59 (34,30 %) spíše ano, 34 (19,77 %) spíše ne a 39 (22,67 %) ne. Můžeme tedy říci, že více jak polovina respondentů hodnotí sexuální výchovu na své škole spíše kladně.

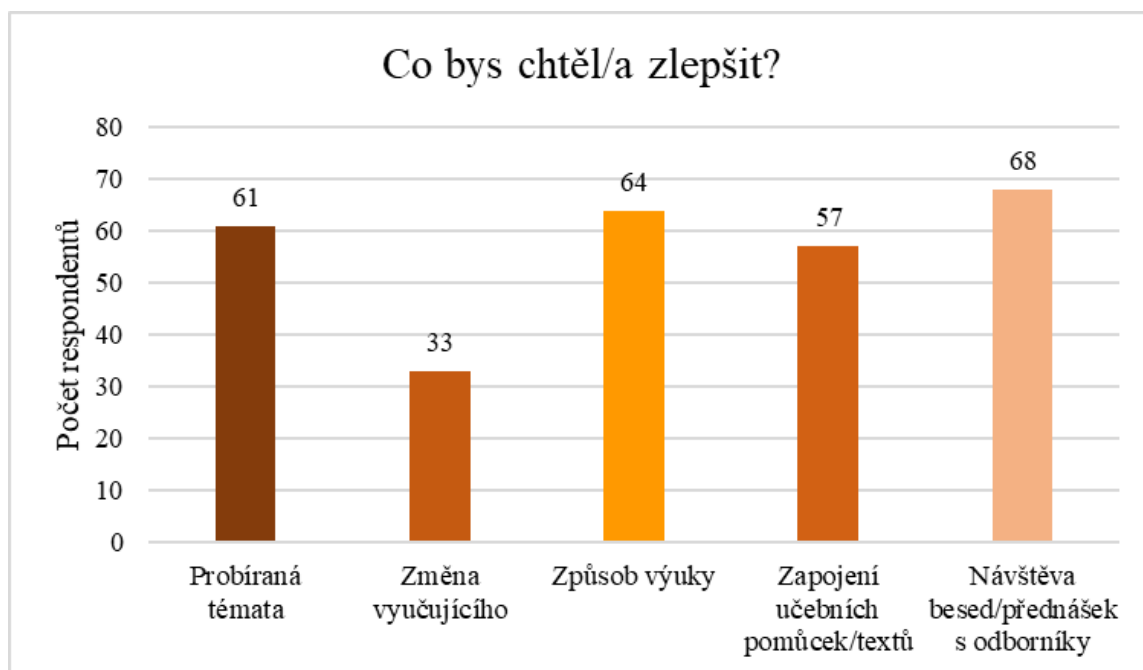
Otázka č. 13 Zlepšil/a bys něco na výuce sexuální výchovy na Tvé škole?

Graf 13: Otázka č. 13

Poměrně vyrovnané výsledky znázorňuje graf č. 13. Ano zvolilo 85 (49,42 %) respondentů a ne 87 (50,58) % respondentů.

Otázka č. 14 Co bys chtěl/a zlepšit?

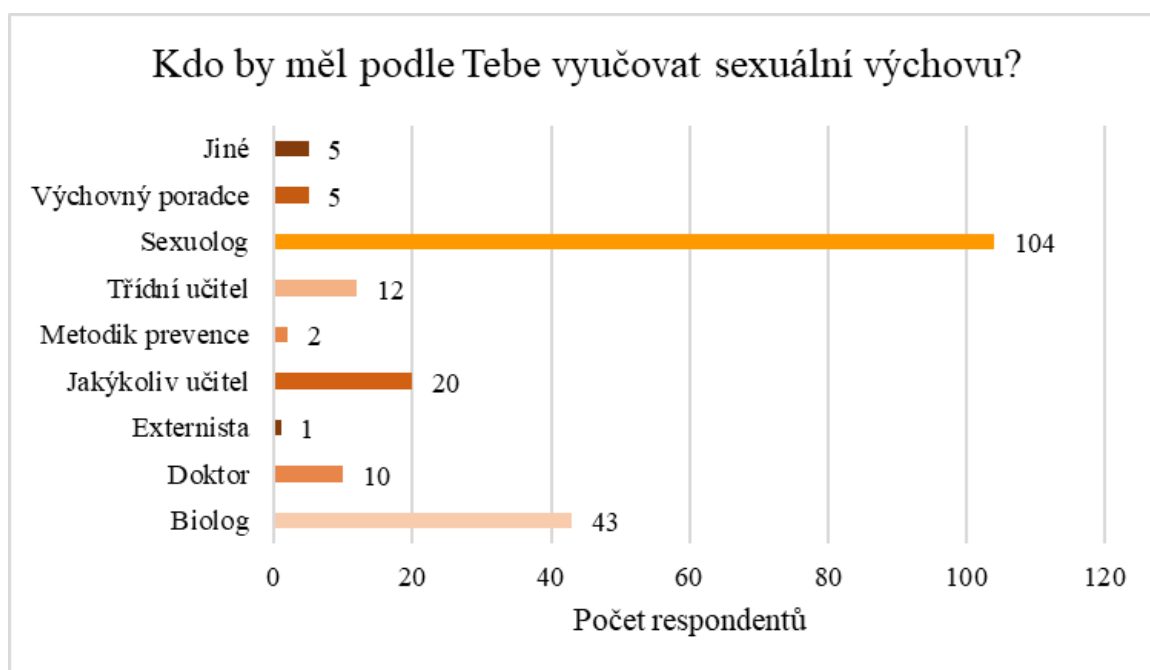

Graf 14: Otázka č. 14

Na tuto otázku odpovídalo pouze 85 respondentů, kteří v předešlé otázce označili ano. Zvolit mohli více možností. Zapojit přednášky či besedy s odborníky do výuky by chtělo 68 (80 %) respondentů. 64 (72,29 %) respondentů by změnilo způsob výuky a jen o 3 respondenty méně, tedy 61 (71,76 %) by upravilo probíraná témata. Využívání učebních pomůcek a materiálů by zavedlo 57 (67,06 %) respondentů. 33 (38,82 %) odpovídajících uvedlo, že by chtělo změnit vyučujícího.

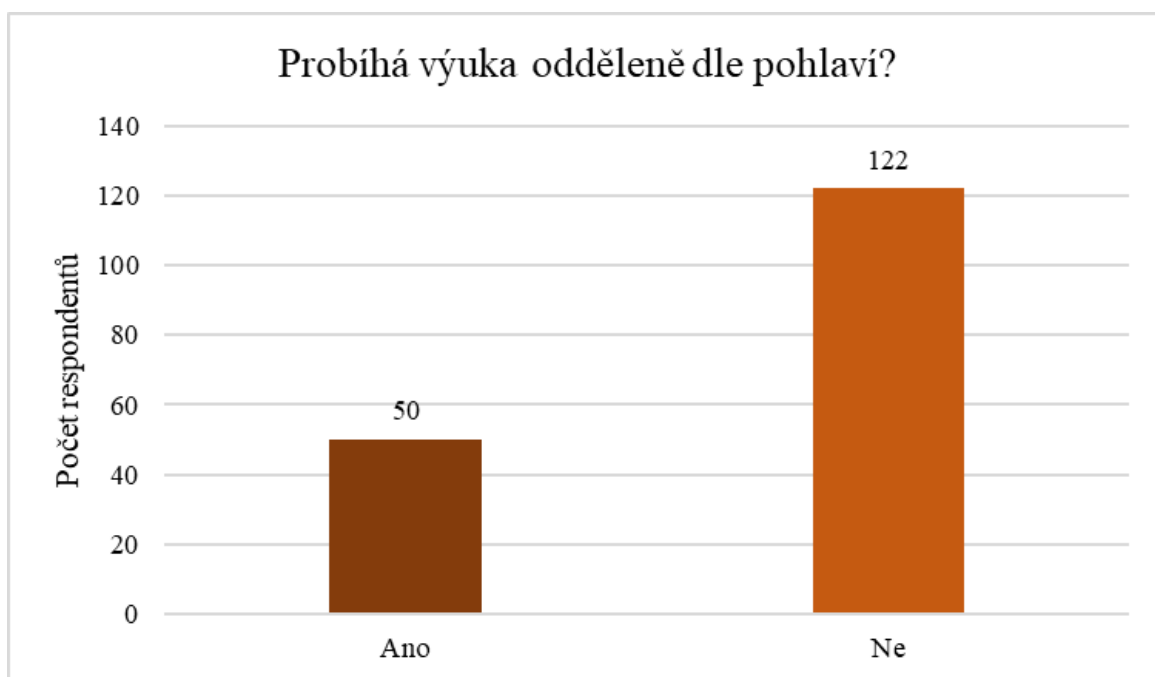
Otázka č. 15 Kdo by měl podle Tebe vyučovat sexuální výchovu?

Graf 15: Otázka č. 15

Respondenti by za vyučujícího sexuální výchovy preferovali sexuologa, a to v 51,49 % odpovědí, popřípadě biologa, který byl zvolen v 21,29 % odpovědí. Můžeme si všimnout, že třídního učitele by si za vyučujícího vybralo pouze 5,94 % respondentů. Jakéhokoli učitele by upřednostnilo 9,90 % respondentů. Zajímavé jsou odpovědi, které uvedlo pět respondentů v možnosti jiné. Tři uvedli, že výuku sexuální výchovy by měl vést někdo, kdo je odborně vzdělaný a bude o těchto tématech mluvit otevřeně. Zbylé dvě odpovědi jsou úsměvné, jelikož v obou případech byl jako vyučující uveden pornoherec.

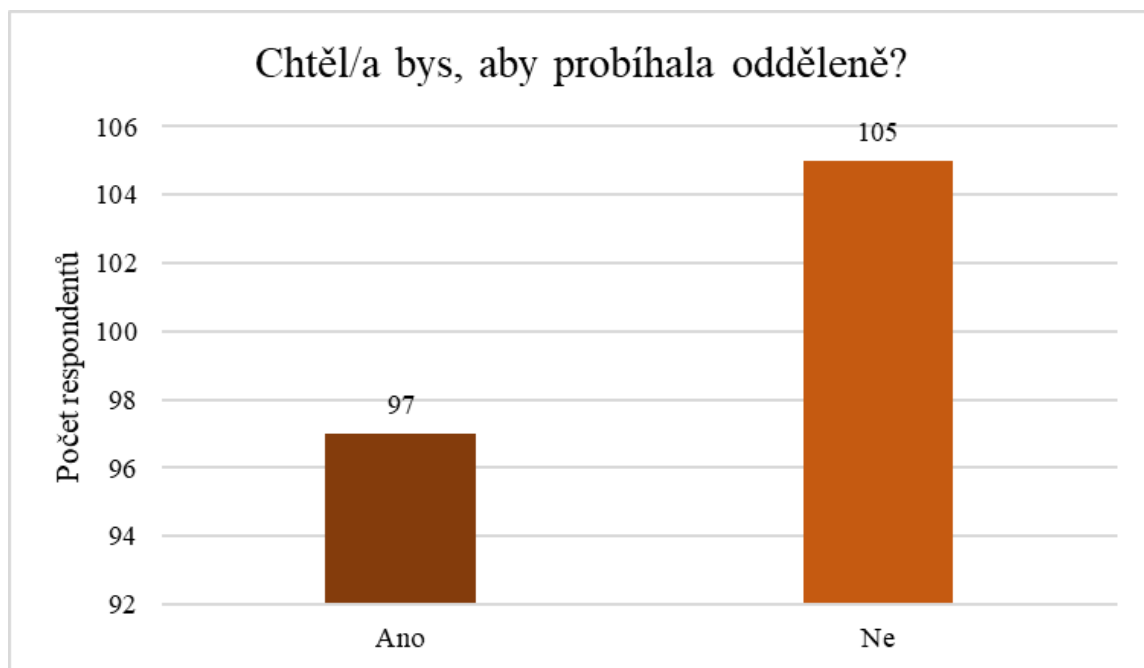
Otázka č. 16 Probíhá u Tebe na škole výuka sexuální výchovy odděleně dle pohlaví?

Graf 16: Otázka č. 16

Cílem této otázky bylo zjistit, zda mají respondenti sexuální výchovu rozdělenou na chlapce a dívky. Je patrné, že v 70,93 % případů probíhá výuka koedukací. Ve zbylých 29,07 % probíhá výuka odděleně.

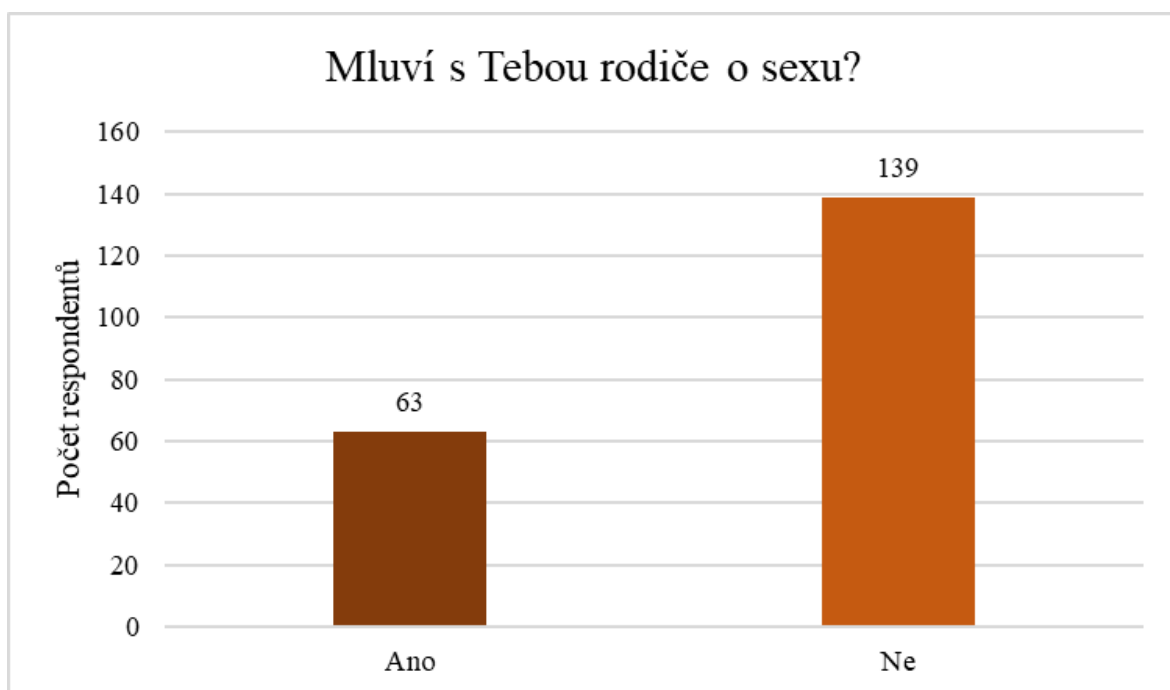
Otázka č. 17 Chtěl/a bys, aby výuka sexuální výchovy na Tvé škole probíhala odděleně?

Graf 17: Otázka č. 17

Můžeme pozorovat, že obě hodnoty uvedené v grafu se liší pouze o 8 respondentů. Koedukovanou výuku sexuální výchovy by chtělo 105 (51,98 %) respondentů, a naopak oddělenou výuku by preferovalo 97 (48,02 %) respondentů.

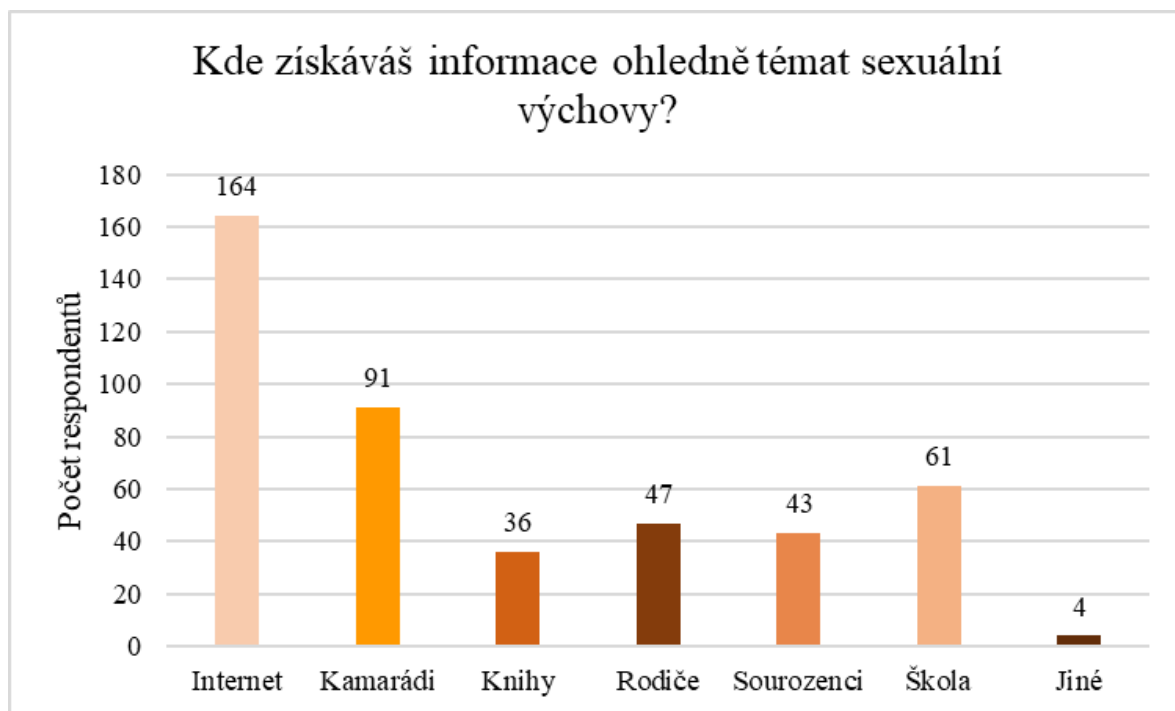
Otázka č. 18 Mluví s Tebou rodiče o sexu?

Graf 18: Otázka č. 18

Z celkového počtu 202 dotazovaných uvedlo 139 (68,81 %) respondentů, že mezi nimi a jejich rodiči nedochází ke komunikaci týkající se sexu. U zbylých 63 (31,19 %) respondentů však k této komunikaci již někdy došlo. Toto zjištění není dle mého názoru překvapivé, většině rodičů dělá problém bavit se s dětmi o sexuálních tématech.

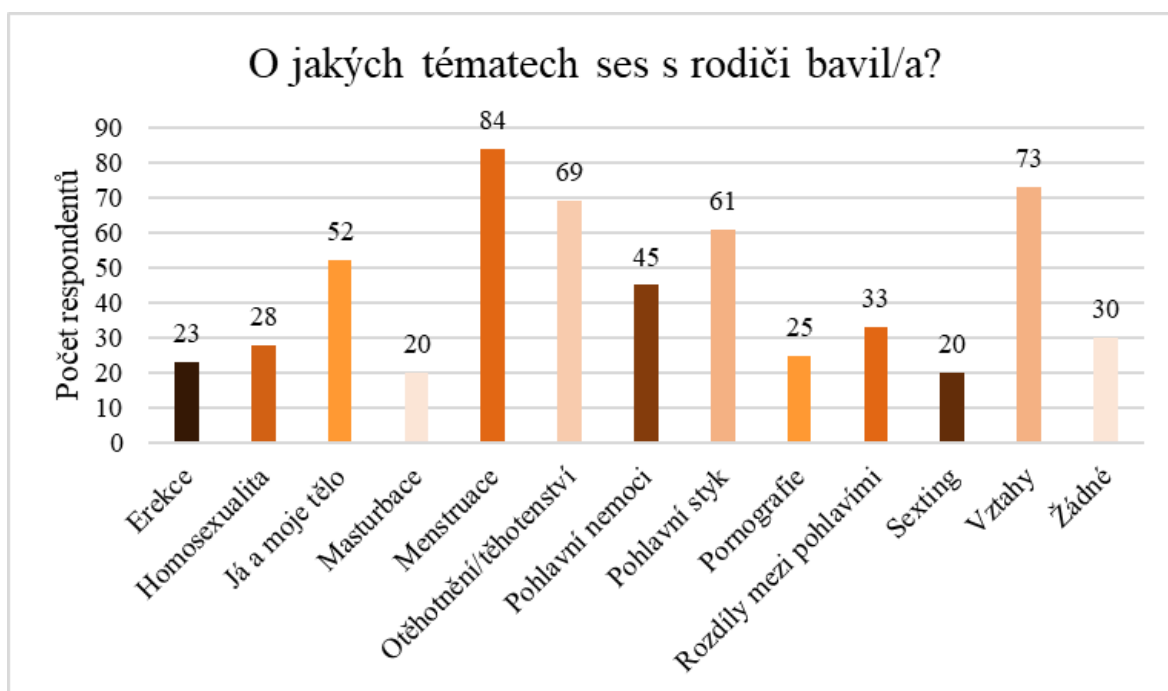
Otázka č. 19 Pokud máš nějaké otázky nebo Tě nějaké téma sexuální výchovy zajímá, kde získáváš informace?

Graf 19: Otázka č. 19

V této otázce mohli respondenti vybrat více odpovědí. Jako nejčastější zdroj informací v oblasti sexuální výchovy uvedli internet (81,19 %). Dále jsou to kamarádi (45,05 %), škola (30,20 %), rodiče (23,27 %), sourozenci (21,28 %) a knihy (17,82 %). Do odpovědi jiné respondenti uvedli filmy, seriály a v jednom případě podcast.

Otázka č. 20 O jakých tématech ses s rodiči bavil/a?

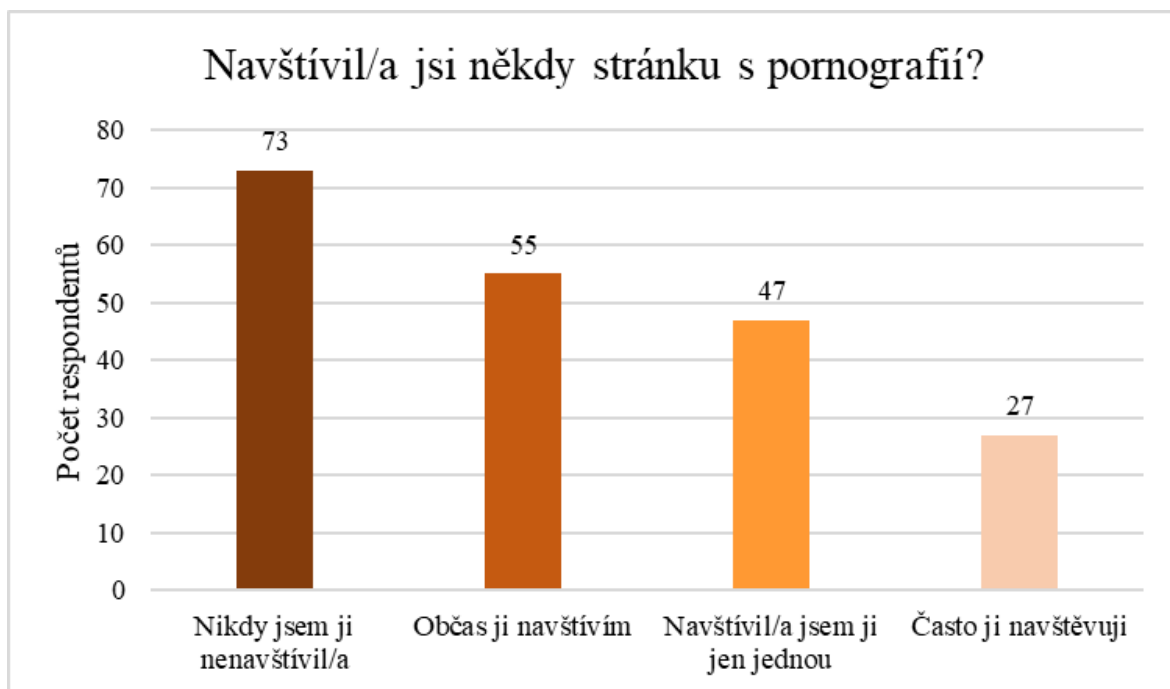

Graf 20: Otázka č. 20

Výzkumného šetření se zúčastnilo 113 dívek, není tedy překvapením, že nejvíce zvolené téma, o kterém se respondenti s rodiči bavili, je právě menstruace (84; 41,58 %). Mezi další témata patří vztahy (73; 36,14 %), otěhotnění a těhotenství (69; 34,16 %). Pohlavní styk (61; 30,20 %). V otázce č. 18 byli respondenti dotázáni, zda mezi nimi a jejich rodiči dochází ke konverzaci ohledně sexu, ano odpovědělo 63 respondentů. Můžeme vidět, že v této otázce zvolilo možnost pohlavního styku o dva respondenty méně.

Překvapivé je, že témata jako erekce (23; 11,39 %), masturbace (20; 9,90 %), pornografie (25; 12,38 %) či sexting (20; 9,90 %) jsou při komunikaci mezi rodiči a dětmi také probírána. Na základě předvýzkumu jsem do této otázky zařadila i možnost žádné, kterou uvedlo 30 (14,85 %) respondentů.

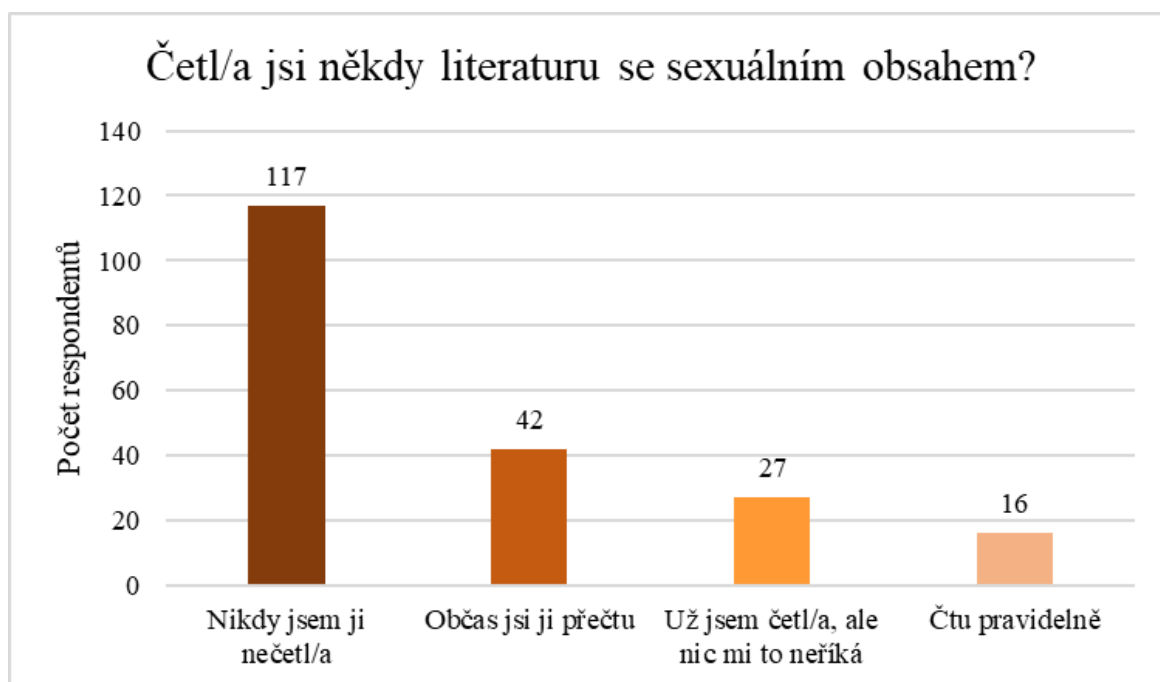
Otázka č. 21 Navštěvuješ nebo jsi někdy navštívil/a nějakou internetovou stránku s pornografickým obsahem?

Graf 21: Otázka č. 21

Nejvíce respondentů (36,14 %) uvedlo, že stránky s pornografií nikdy nenavštívili. Naopak často je navštěvuje 27 (13,37 %) respondentů. Z celkových 202 respondentů jich 47 (23,27 %) uvedlo, že je navštívili pouze jednou a 55 (27,23 %) je navštíví občas.

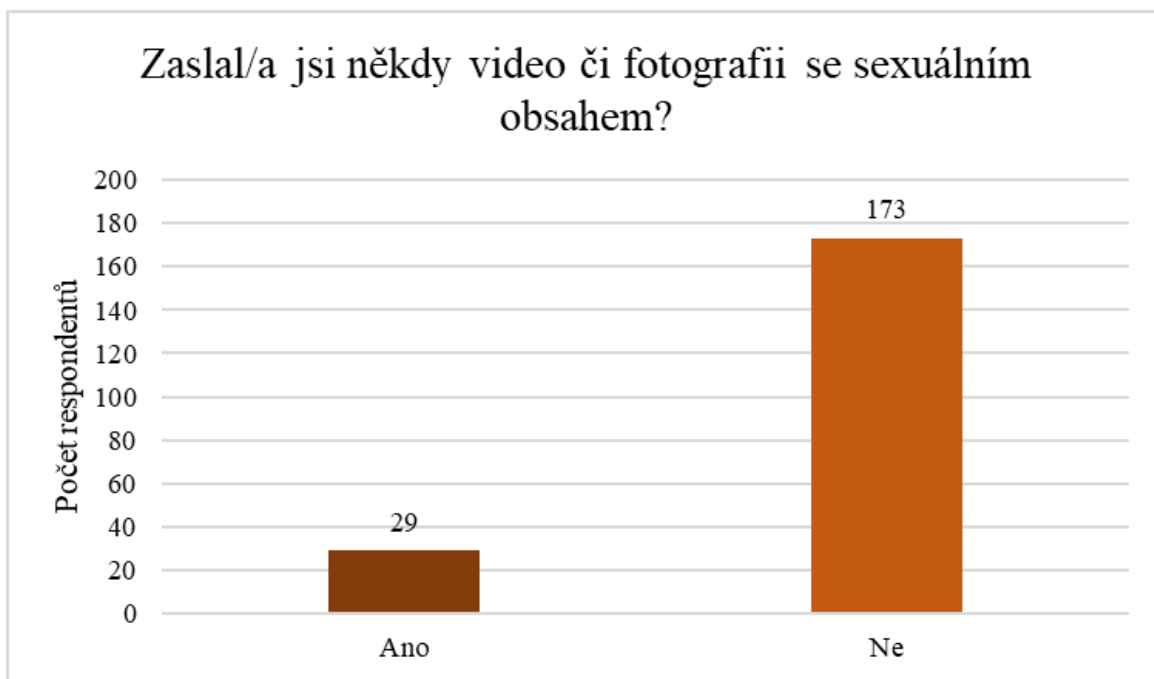
Otázka č. 22 Četl/a jsi někdy literaturu se sexuálním obsahem?

Graf 22: Otázka č. 22

Literaturu se sexuálním obsahem nikdy nečetlo 117 (57,92 %) respondentů. Občas si tuto literaturu přečte 42 (20,79 %) respondentů. 27 (13,37 %) respondentů uvedlo, že už ji někdy četlo. Z celkového počtu tuto literaturu čte pouze 16 (7,92 %) respondentů, z toho 12 dívek a 4 chlupci.

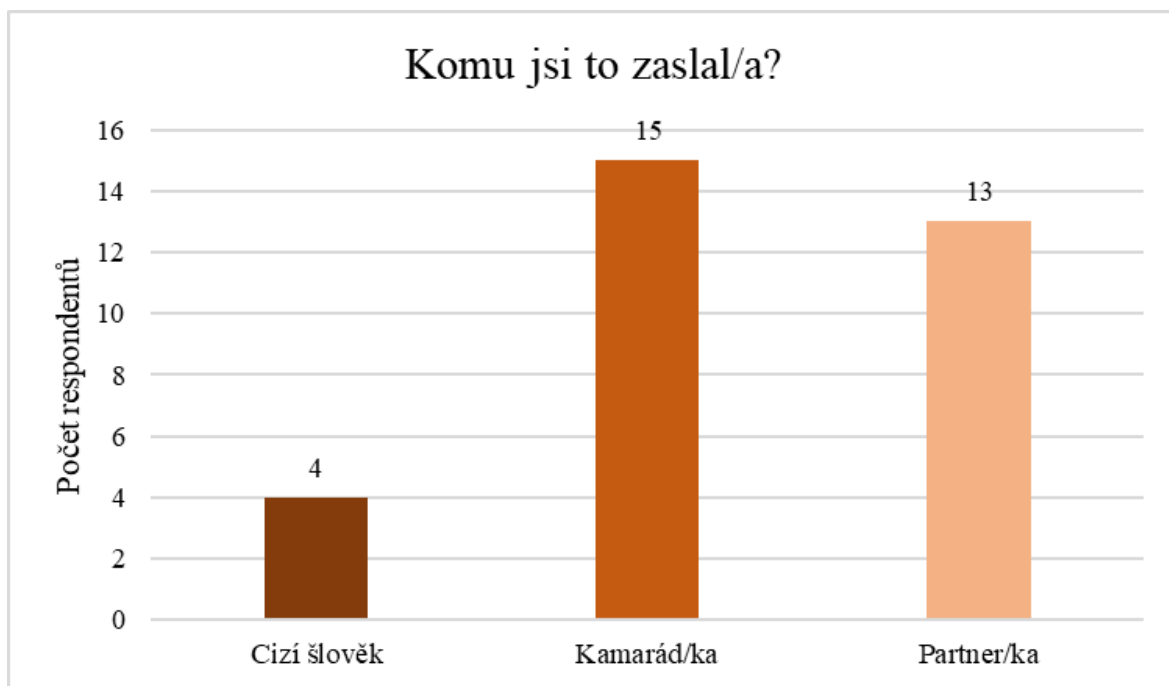
Otázka č. 23 Zaslal/a jsi někdy někomu video či fotografii se sexuálním obsahem?

Graf 23: Otázka č. 23

Otázka č. 23 se týkala rozesílání fotografií či videí se sexuálním obsahem. 173 (85,64 %) respondentů uvedlo, že nikdy nezaslalo takové video či fotografii. Pouze 29 (14,35 %) respondentů někdy podobný materiál zaslalo. Z toho 17 dívek a 12 chlapců.

Otázka č. 24 Komu jsi to zaslal/a?

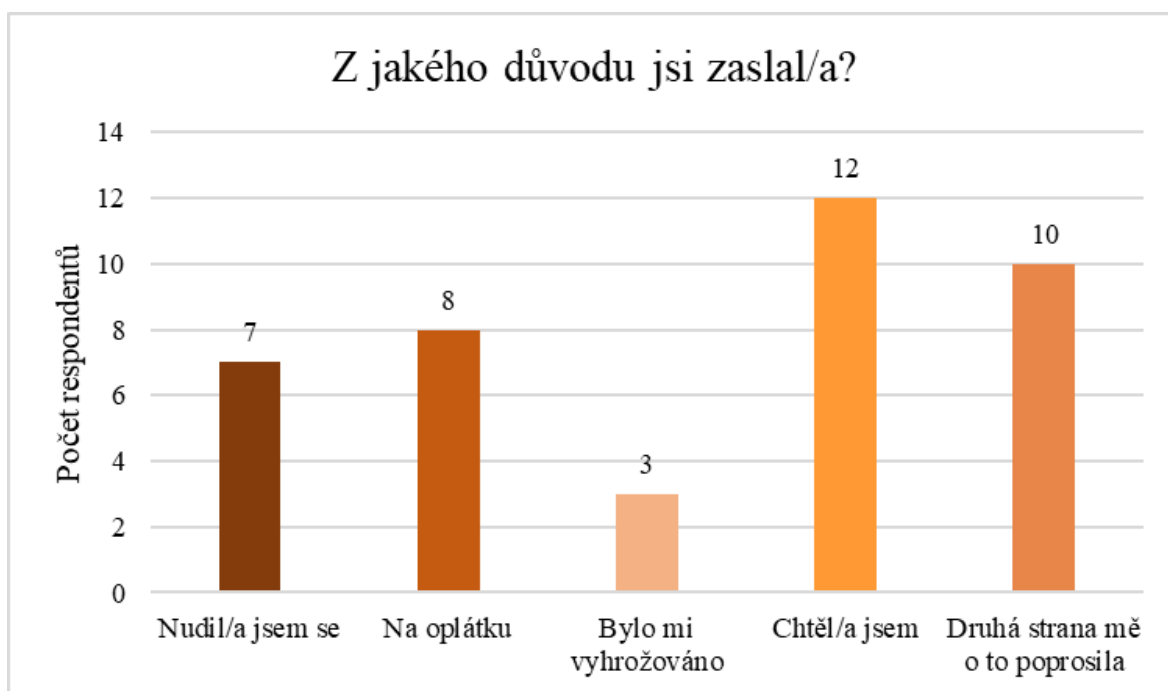

Graf 24: Otázka č. 24

V této otázce byla možnost více odpovědí. Z dotázaných 29 respondentů jich 15 (51,72 %) uvedlo, že materiál se sexuálním obsahem zaslalo kamarádovi či kamarádce a 13 (44,83 %) respondentů jej poslalo partnerovi nebo partnerce. Poněkud znepokojivé je, že 4 (13,79 %) respondenti zaslali video či fotografii se sexuálním obsahem cizí osobě.

Otázka č. 25 Z jakého důvodu jsi video či fotografii se sexuální obsahem zaslal/a?

Graf 25: Otázka č. 25

Na místě bylo zvolit i otázku, co je vedlo k tomu, takovýto materiál zaslat. Respondenti měli opět možnost volby více odpovědí. Z grafu je patrné, že nejvíce odeslaného materiálu bylo na základě vlastního rozhodnutí (12; 41,37 %). Dále pak 10 (34,48 %) respondentů uvedlo, že je druhá strana poprosila o zaslání, 8 (27,59 %) respondentů tento materiál zaslalo na oplátku a 7 (24,14 %) dotázaných uvedlo jako důvod zaslání nudu. Zarážející je skutečnost, že 3 (10,34 %) respondenti byli k zaslání donuceni výhružkami.

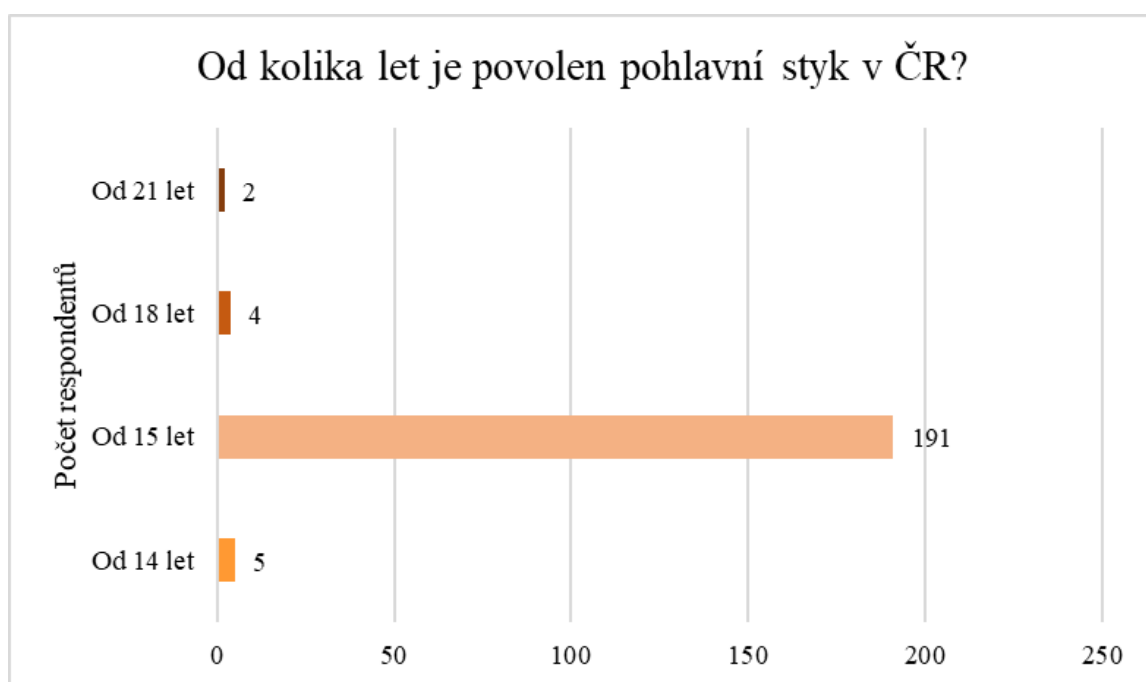
Otázka č. 26 Myslíš, že je důležitá výuka sexuální výchovy?

Graf 26: Otázka č. 26

Z grafu lze vyčíst, že 148 (73,27 %) respondentů považuje výuku sexuální výchovy za důležitou. Dále 41 (20,30 %) respondentů uvedlo, že tato výuka je spíše důležitá. 9 (4,46 %) respondentů považuje výuku sexuální výchovy spíše za nedůležitou a zbylí 4 (1,98 %) dotazovaní nepovažují sexuální výchovu za důležitou vůbec.

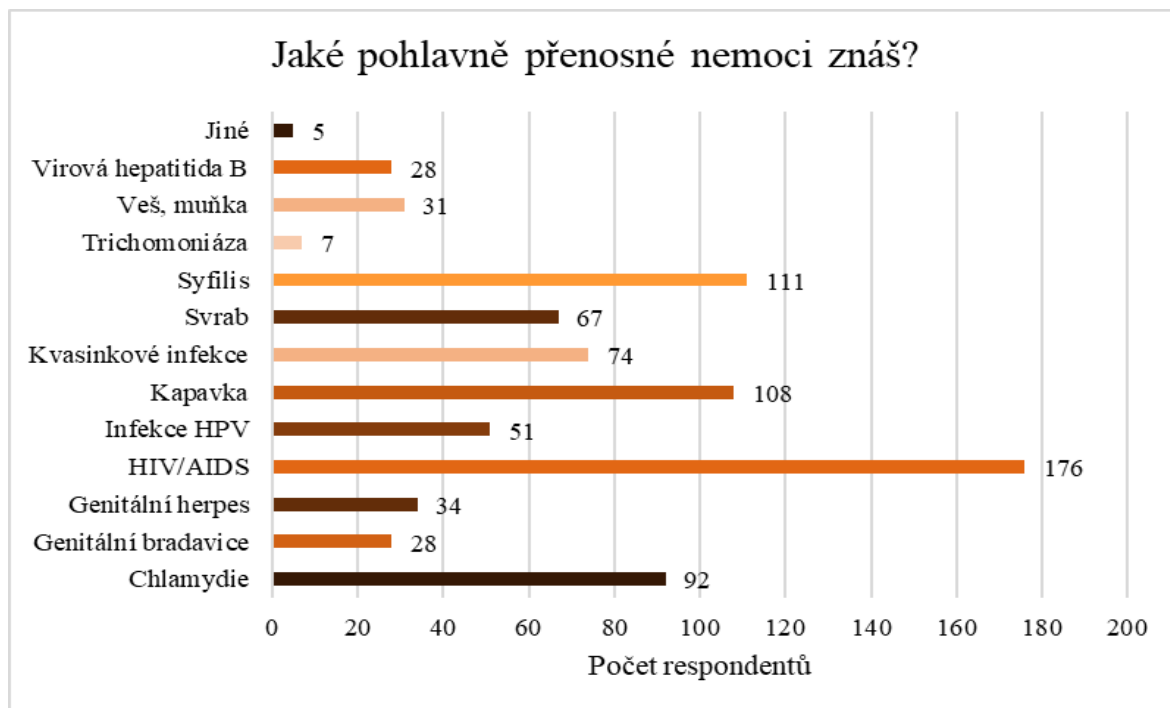
Otázka č. 27 Od kolika let je povolen pohlavní styk v ČR?

Graf 27: Otázka č. 27

V České republice je věková hranice pro pohlavní styk stanovena na 15 let. Správnou možnost zvolilo 191 (94,55 %) respondentů. Pět (2,48 %) respondentů uvedlo, že pohlavní styk je legální od 14 let, 4 (1,98 %) od 18 let a 2 (0,99 %) od 21 let. Vystává však otázka, zda ti respondenti, kteří odpověděli špatně, svoji odpověď zvolili z neznalosti nebo z legrace. V České republice padl návrh na snížení věkové hranice na 14 let, avšak byl zamítnut.

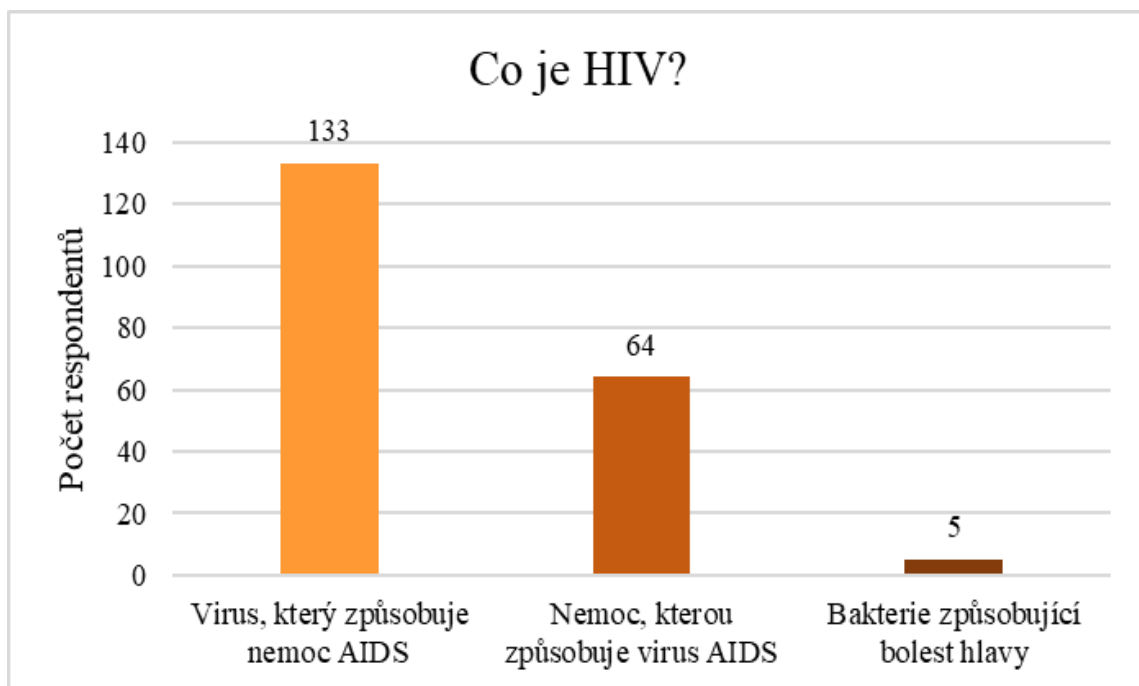
Otázka č. 28 Jaké pohlavně přenosné nemoci znáš?

Graf 28: Otázka č. 28

Pohlavně přenosné nemoci, které respondenti nejčastěji znají jsou HIV/AIDS (176; 87,13 %), syfilis (111; 54,95 %), kapavka (108; 53,47 %), chlamydie (92; 45,54 %), kvasinkové infekce (74; 36,63 %), svrab (67; 33,17 %), infekce HPV (51; 25,25 %). Nejméně pak znají trichomoniázu (7; 3,47 %), která je však považována za jednu z nejrozšířenějších pohlavně přenosných nemocí. Dále pak virovou hepatitidu B a genitální bradavice (28; 13,86 %), veš muňka (31; 15,35 %) a genitální herpes, jinak řečeno opar (34; 16,83 %). Zarážející bylo, že do možnosti jiné pět respondentů uvedlo, že neznají ani jednu.

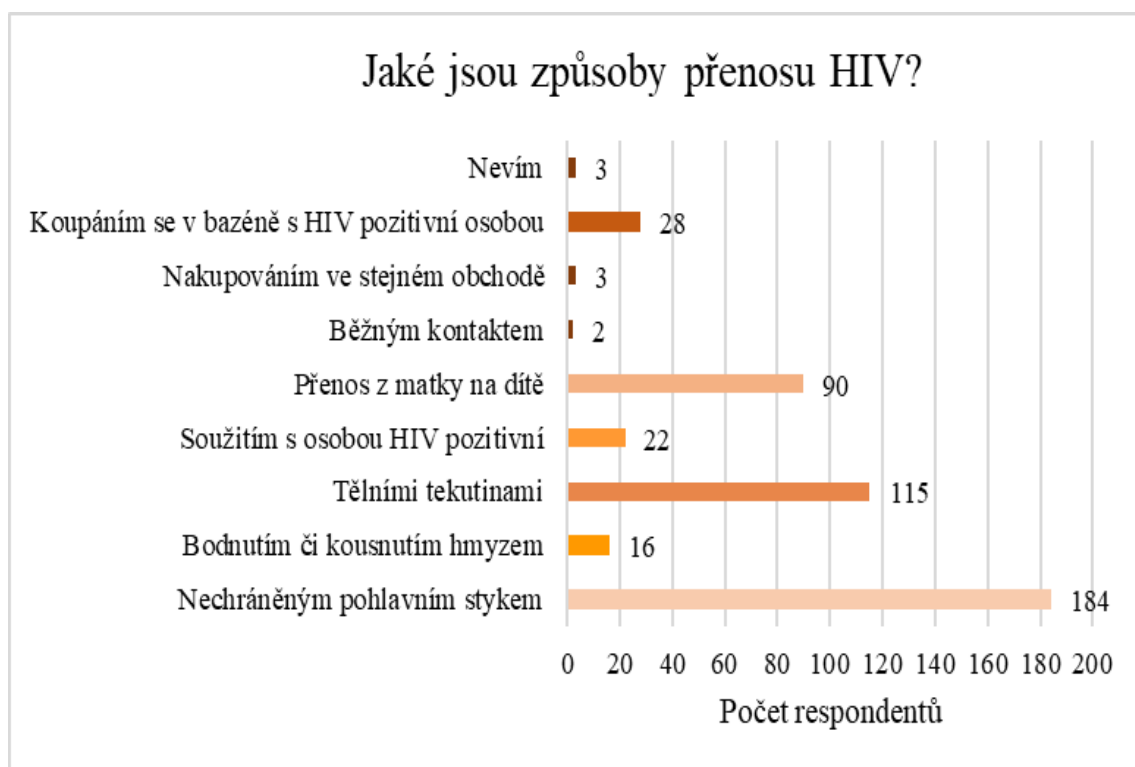
Otázka č. 29 Co je HIV?

Graf 29: Otázka č. 29

V této otázce byla pouze jedna správná odpověď. Jedna z možných odpovědí byla záměrně zvolena tak, že vyjadřuje opak správné odpovědi. Lze však vidět, že pouze 64 (31,68 %) respondentů zvolilo špatnou možnost a 133 (65,84 %) jich odpovědělo správně. Zbýlých 5 (2,48 %) respondentů podle mého názoru zvolilo třetí možnost spíše pro zábavu než z nevědomosti.

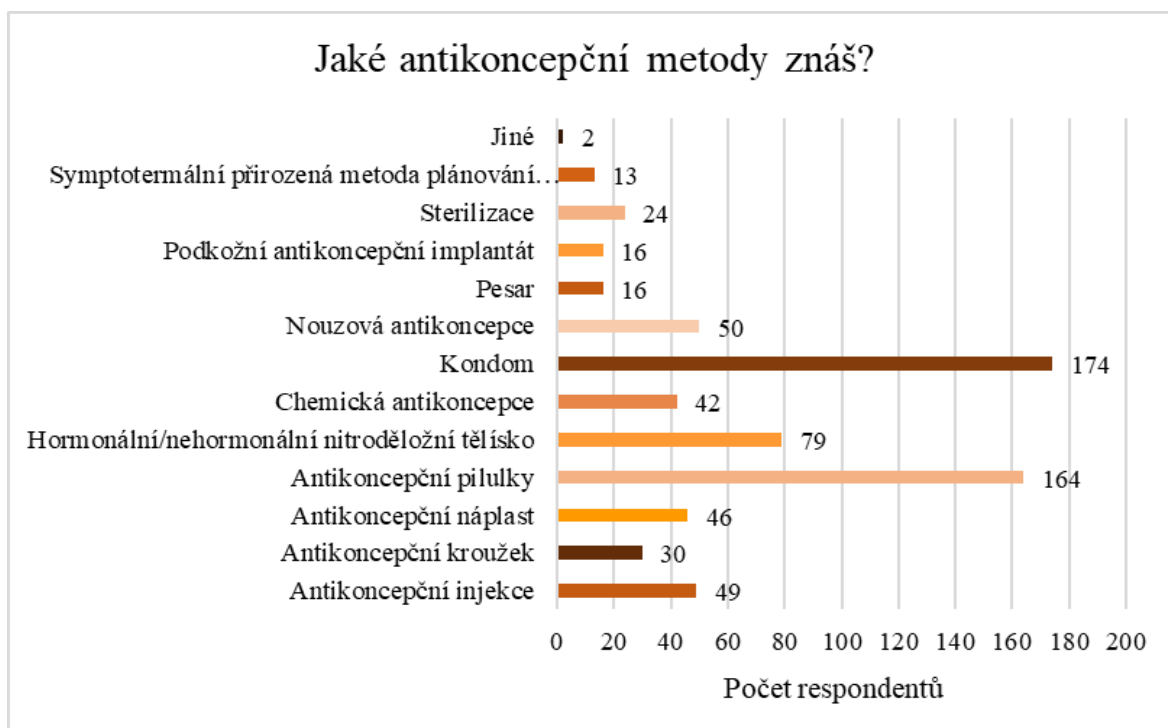
Otázka č. 30 Jakými způsoby se HIV může přenášet?

Graf 30: Otázka č. 30

Respondenti uvedli, že způsoby přenosu HIV jsou nechráněným pohlavním stykem (184; 91,09 %), tělními tekutinami (115; 56,93 %) a přenosem z matky na dítě (90; 44,55 %). Zbylé možnosti jsou nepravdivé, avšak stejně se našli respondenti, kteří je označili. Nejčastějším mýtem ve způsobech přenosu HIV je bodnutí či kousnutí hmyzem, které označilo 16 (7,92 %) dotazovaných. Přenos HIV nebyl prokázán ani při běžném kontaktu (2; 0,99 %), sdílením domácnosti (22; 10,89 %) či koupáním se ve stejné vodě (28; 13,86 %).

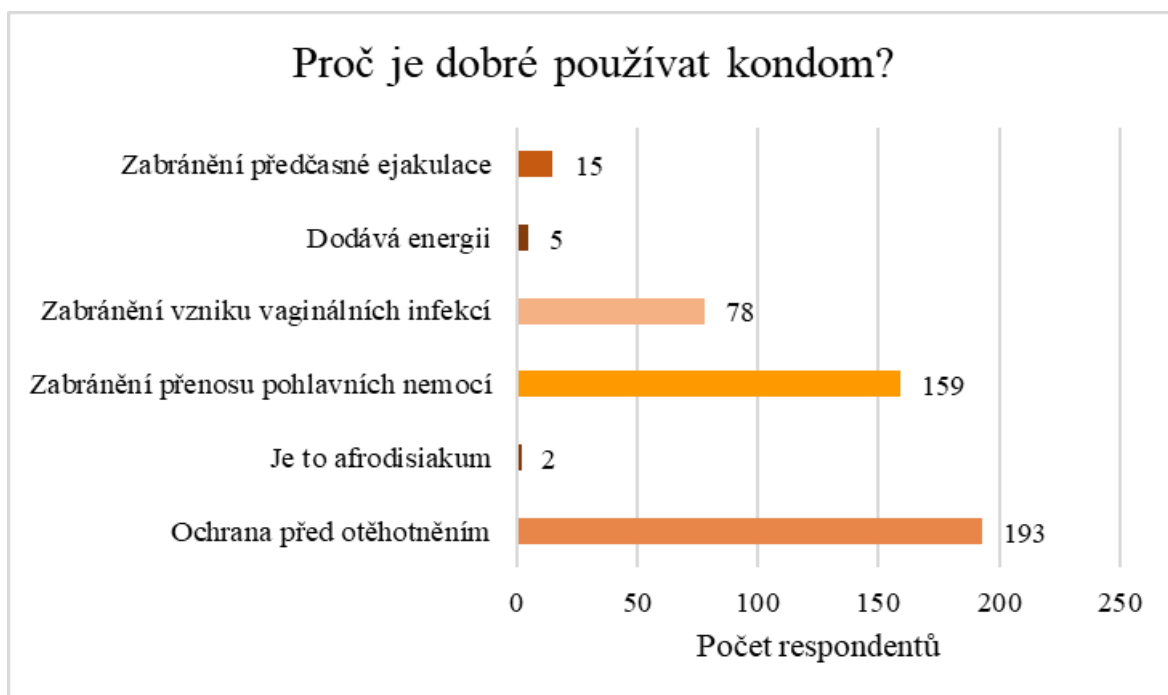
Otázka č. 31 Jaké antikoncepční metody znáš?

Graf 31: Otázka č. 31

V této otázce respondenti mohli zvolit více odpovědí. Nejvíce respondentů uvedlo kondom (174; 83,14 %) a antikoncepční pilulky (164; 81,19 %). Dále pak nitroděložní tělíško (79; 39,11 %), nouzovou antikoncepci (50; 24,75 %), antikoncepční náplast (46; 22,77 %), injekci (49; 24,26 %) či chemickou antikoncepci (42; 20,79 %). Z grafu je patrné, že přirozenou metodu plánování těhotenství zná pouze 13 (6,44 %) respondentů. Pesar, který patří mezi tzv. bariérové antikoncepce uvedlo pouze 16 (7,92 %) respondentů. Pouze dva respondenti uvedli, že neznají ani jednu antikoncepční metodu.

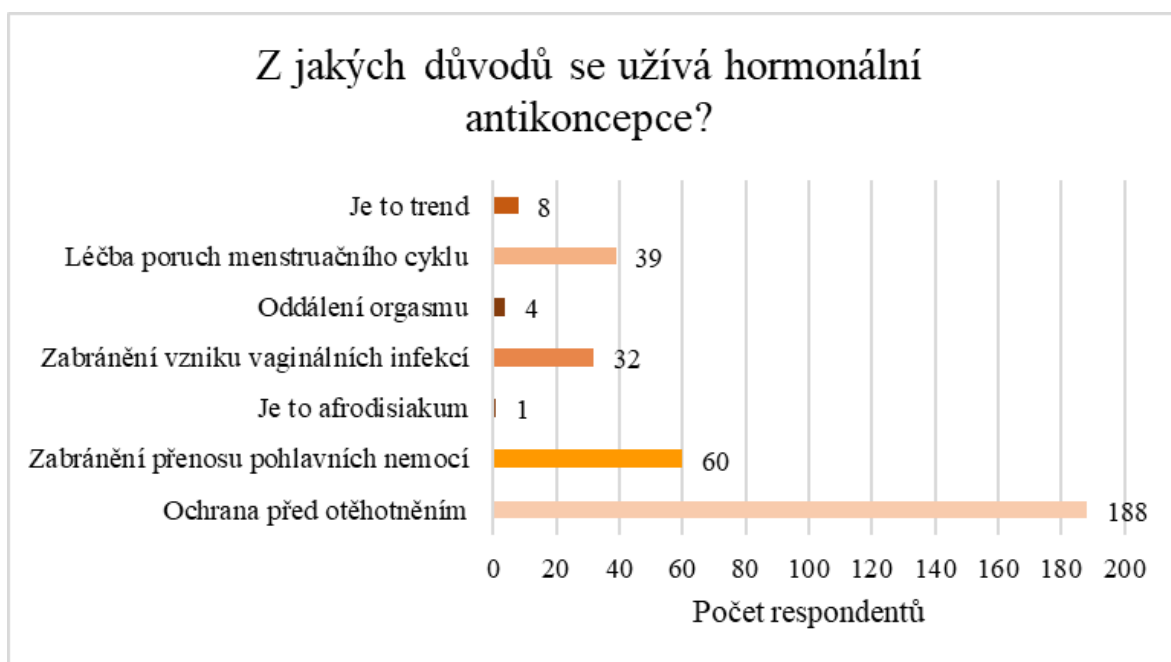
Otázka č. 32 Proč je dobré používat kondom při pohlavním styku?

Graf 32: Otázka č. 32

V této otázce měli žáci možnost výběru více odpovědí. Nejčastěji zvolenou a správnou odpovědí byla ochrana před otěhotněním (188; 93,07 %). Dále zabránění přenosu pohlavních nemocí (159; 78,71 %), zabránění vzniku vaginálních infekcí (78; 38,61 %) a zabránění předčasné ejakulace (15; 7,43 %).

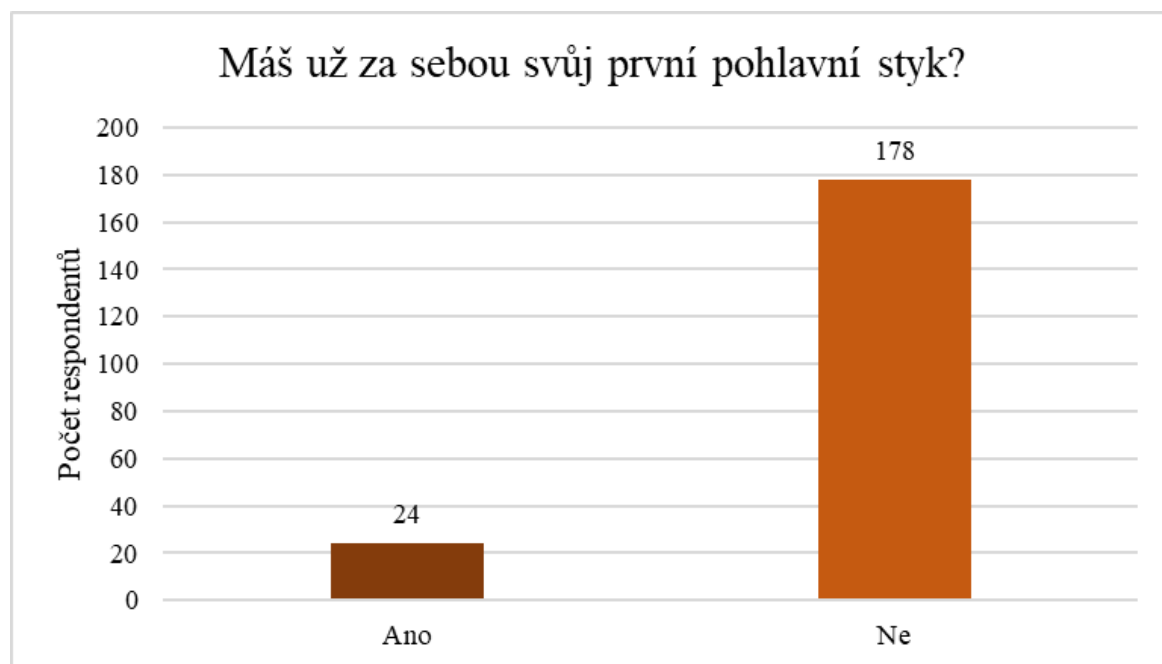
Otázka č. 33 Z jakých důvodů se užívá hormonální antikoncepce?

Graf 33: Otázka č. 33

Mezi nejčastější důvod, proč užívat hormonální antikoncepci, respondenti uvedli ochranu před otěhotněním (188; 93,07 %). Dále 39 (19,31 %) respondentů správně uvedlo, že léčí poruchy menstruačního cyklu, 32 (15,84 %) respondentů též správně uvedlo, že snižuje riziko zánětu vaječníků a vejcovodů. Znepokojujícím faktem je, že 60 (29,70 %) respondentů považuje za důvod užívání hormonální antikoncepce zabránění přenosu pohlavních nemocí.

Otázka č. 34 Máš už za sebou svůj první pohlavní styk?

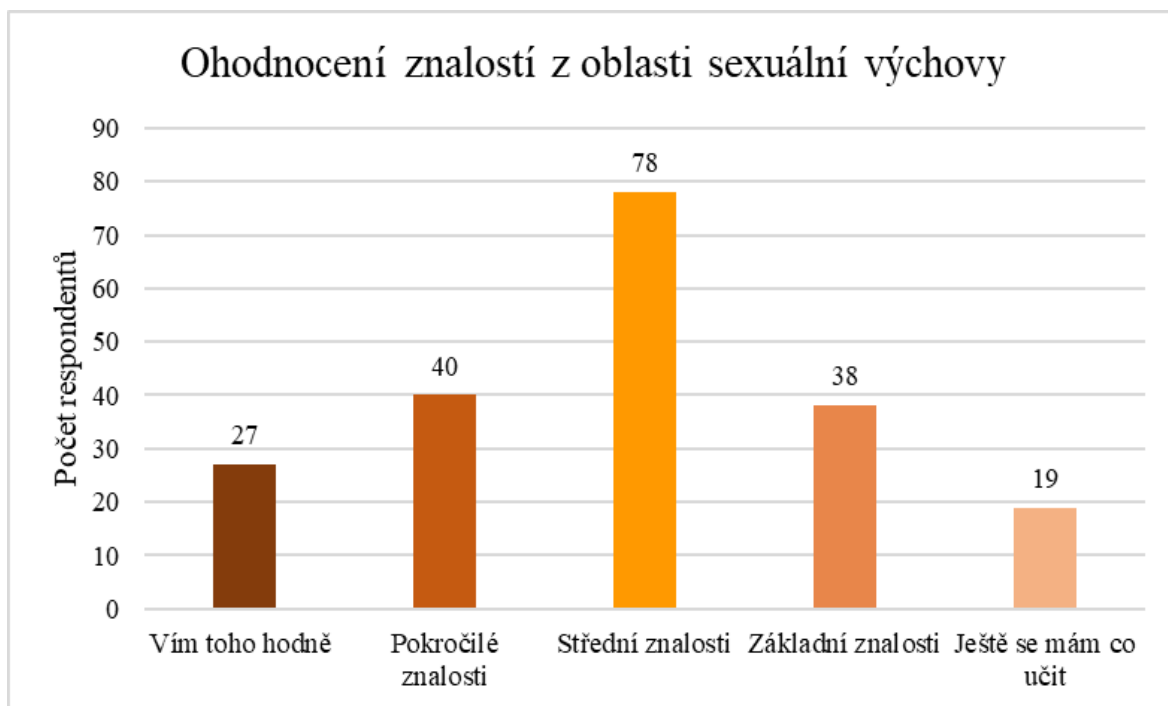

Graf 34: Otázka č. 34

Ke konci dotazníku byla žákům položena otázka, zda už mají za sebou svůj první pohlavní styk. Z grafu je zřejmé, že u 24 (11,88 %) respondentů první pohlavní styk proběhl. Zarážející však je, že z těchto 24 žáků je šest ve věku 13 let a devět ve věku 14 let. Vystává však otázka, zda žáci odpovídali pravdivě. I přestože zbylých 9 žáků je ve věku 15–16 let, nelze s jistotou říct, že pohlavní styk u nich proběhl až po dosažení 15 let. S ohledem na pohlaví má první pohlavní styk za sebou 15 dívek a 9 chlapců.

Otázka č. 35 Jak bys ohodnotil/a své znalosti z oblasti sexuální výchovy?

Graf 35: Otázka č. 35

V poslední otázce byli respondenti dotazováni, jak by ohodnotili své znalosti z oblasti sexuální výchovy. 78 (38,61 %) uvedlo, že své znalosti považuje za střední, pokročilé znalosti uvedlo 40 (19,80 %) respondentů. 38 (18,81 %) dotazovaných svoje znalosti hodnotí jako základní. Z celkového počtu pak 19 (9,41 %) přiznává, že nemá dostatečné znalosti, naopak 27 (13,37 %) jich tvrdí, že má velké znalosti a vědí toho hodně.

9 Verifikace hypotéz

Hypotéze č. 1: Dívky zasílají více videa a fotografie se sexuálním obsahem než chlapci.

H_0 : Pohlaví nemá vliv na míru zasílání videí a fotografií se sexuálním obsahem.

H_1 : Pohlaví má vliv na míru zasílání videí a fotografií se sexuálním obsahem.

Tabulka 1: Empirické četnosti $H1$

Empirické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	17	96	113
Chlapec	12	77	89
Celkem	29	173	202

Tabulka 2: Teoretické četnosti $H1$

Teoretické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	16,2228	96,7772	113
Chlapec	12,7772	76,2228	89
Celkem	29	173	202

Výpočet testového kritéria:

$$TK = X^2 = \sum [(E\check{C} - T\check{C})^2 : T\check{C}]$$

Tabulka 3: Testovací kritérium $H1$

Testovací kritérium			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	0,0372	0,0062	0,0435
Chlapec	0,0473	0,0079	0,0552
Celkem	0,0845	0,0142	0,0987

Výpočet kritické hodnoty:

$$KH = X_{1-\alpha}^2[(r - 1) \times (s - 1)] = 3,841$$

Tabulka 4: Data H1

TK	0,0987
Stupeň volnosti	1
Alfa	0,05
HK	3,841

$$TK < KH$$

Testové kritérium má menší hodnotu než kritická hodnota. Znamená to tedy, že zamítáme alternativní hypotézu H_1 a nulovou hypotézu H_0 přijímáme. Mezi pohlavím a zasláním materiálů se sexuálním obsahem neexistuje statisticky významná závislost. **HYPOTÉZA Č. 1 NENÍ POTVRZENA.**

Hypotéza č. 2: Dívky preferují výuku sexuální výchovy rozdělenou dle pohlaví více než chlapci.

H_0 : Pohlaví nemá vliv na preferenci výuky sexuální výchovy rozdělené dle pohlaví.

H_1 : Pohlaví má vliv na preferenci výuky sexuální výchovy rozdělené dle pohlaví.

Tabulka 5: Empirické četnosti H2

Empirické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	56	57	113
Chlapec	41	48	89
Celkem	97	105	202

Tabulka 6: Teoretické četnosti H2

Teoretické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	54,2624	58,7376	113
Chlapec	42,7376	46,2624	89
Celkem	97	105	202

Výpočet testového kritéria:

$$TK = X^2 = \sum [(E\check{C} - T\check{C})^2 : T\check{C}]$$

Tabulka 7: Testovací kritérium H2

Testovací kritérium			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	0,0557	0,0514	0,1071
Chlapec	0,0706	0,0653	0,1359
Celkem	0,1263	0,1167	0,2430

Výpočet kritické hodnoty:

$$KH = X_{1-\alpha}^2[(r-1) \times (s-1)] = 3,841$$

Tabulka 8: Data H2

TK	0,2430
Stupeň volnosti	1
α	0,05
KH	3,841

$$TK < KH$$

Na základě výpočtu vyšlo, že hodnota testového kritéria je menší než kritická hodnota. Tudíž nulovou hypotézu H_0 přijímáme a zamítáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi pohlavím a preferencí rozdělení výuky sexuální výchovy dle pohlaví neexistuje statisticky významná závislost. **HYPOTÉZA Č. 2 NENÍ POTVRZENA.**

Hypotéza č. 3: Chlapci využívají jako zdroj informací ohledně sexuální výchovy internet více než dívky.

H_0 : Pohlaví nemá vliv na preferenci zdroje informací ohledně sexuální výchovy.

H_1 : Pohlaví má vliv na preferenci zdroje informací ohledně sexuální výchovy.

Tabulka 9: Empirické hodnoty H3

Empirické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	85	28	113
Chlapec	79	10	89
Celkem	164	38	202

Tabulka 10: Teoretické hodnoty H3

Teoretické četnosti			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	91,7426	21,2574	113
Chlapec	72,2574	16,7426	89
Celkem	164	38	202

Výpočet testového kritéria:

$$TK = X^2 = \sum [(E\check{C} - T\check{C})^2 : T\check{C}]$$

Tabulka 11: Testovací kritérium H3

Testovací kritérium			
	Ano	Ne	Celkem
Dívka	0,4955	2,1387	2,6342
Chlapec	0,6292	2,7154	3,3445
Celkem	1,1247	4,8540	5,9787

Výpočet kritické hodnoty:

$$KH = X_{1-\alpha}^2[(r - 1) \times (s - 1)] = 3,841$$

Tabulka 12: Data H3

TK	5,9787
Stupeň volnosti	1
Alfa	0,05
KH	3,841

$$TK > KH$$

Z výpočtu je patrné, že testové kritérium má větší hodnotu než kritická hodnota. Za takových podmínek tedy můžeme říct, že nulovou hypotézu H_0 zamítáme a alternativní hypotézu H_1 přijímáme. Mezi pohlavím a preferencí zdroje informací ohledně sexuální výchovy existuje statisticky významná závislost. **HYPOTÉZA Č. 3 SE VŠAK NEPOTVRDILA.**

Hypotéza č. 4: Žáci upřednostňují jako vyučujícího sexuální výchovy třídního učitele před kýmkoli jiným.

H_0 : Podíly žáků upřednostňujících jako vyučujícího sexuální výchovy třídního učitele a kohokoli jiného jsou stejné.

H_1 : Podíly žáků upřednostňujících jako vyučujícího sexuální výchovy třídního učitele a kohokoli jiného se liší.

Tabulka 13: *Chi-kvadrát test dobré shody*

Celkový počet respondentů	202	
	třídního učitele	kohokoli jiného
Počet žáků, kteří upřednostňují	12	190
Očekávané četnosti při platnosti H_0	101	101
Testové kritérium	156,8514	
Kritická hodnota	3,841	
Rozhodnutí o nulové hypotéze	Zamítáme H_0	

Testové kritérium má vyšší hodnotu než kritická hodnota. Nulovou hypotézu H_0 tedy zamítáme a přijímáme alternativní hypotézu H_1 . Mezi podíly žáků upřednostňujících třídního učitele a kohokoli jiného, jako učitele sexuální výchovy, existuje statisticky významná závislost. **HYPOTÉZA Č. 4 NENÍ POTVRZENA.**

10 Závěr praktické části

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjistit, jaké informace, jakým způsobem a kým jsou žákům druhého stupně základních škol předávány. Dalším cílem bylo zjistit, jaké jsou názory žáků na výuku sexuální výchovy, kde získávají informace ohledně tohoto tématu a jaká je prevalence sextingu. Výzkumné šetření bylo provedeno kvantitativním šetřením pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Celkem se zúčastnilo 202 respondentů.

Na základě otázky z dotazníku, která měla za cíl zjistit, jaká témata z oblasti sexuální výchovy jsou při výuce žákům předávána, se zjistilo následující. Respondenti nejčastěji uvedli téma já a moje tělo. Toto téma bychom mohli zařadit do učiva přírodopisu, takže není překvapivé, že nejčastěji respondenti uvedli, že se s tématy sexuální výchovy setkávají právě v tomto předmětu. Mezi další témata, která respondenti uvedli, patří pohlavní styk, vztahy a rozdíly mezi pohlavími. Zajímavé je, že téma pornografie, masturbace či erekce neuvedl ani jeden respondent. Následně byla respondentům položena otázka, zda existuje téma, které by je zajímalo a ve škole jej neprobírali. Kladnou odpověď uvedlo 77 respondentů, kterým byla položena doplňující otázka o jaké téma se jedná. Zajímavé je, že právě téma pornografie, erekce či masturbace patří mezi ty nejvíce zvolená, společně ještě s tématem sextingu, pohlavních nemocí atd.

Z provedeného výzkumu vyplývá, že více jak polovina respondentů uvedla, že výuka sexuální výchovy u nich na škole probíhá v rámci jiného předmětu. Zarážející je, že u 30 respondentů výuka sexuální výchovy na škole zatím neproběhla. Ze získaných dat se zjistilo, že nejčastěji jsou témata z této oblasti probírána v přírodopisu a výchově ke zdraví. Dále se již v menším rozsahu objevují i v rodinné výchově, občanské výuce, zdravotědě či základech společenských věd. Respondenti byli dotázáni i na metody výuky a učební pomůcky či materiály, které jsou ve výuce používány. Není překvapením, že nejvíce informací je předáváno formou výkladu a diskusí. Ve větším počtu je také využívána projekce filmů, videí či prezentací. Naopak nejméně jsou jako součást výuky využívány návštěvy besed s odborníky. A to i přes to, že je dobré pro výuku sexuální výchovy využít i odborníky z praxe. Dále pak hraní her, exkurze či praktické věci. Jako učební pomůcky jsou nejvíce využívány obrázky, učebnice a již zmíněná videa a filmy.

Respondenti byli také dotazováni, zda výuka sexuální výchovy probíhá odděleně dle pohlaví, nebo zda probíhá formou koedukace. Výsledky zjistily, že u více jak poloviny respondentů probíhá společná výuka dívek i chlapců. Důležitý však byl i názor žáků na to, jakou

výuku by preferovali spíše. Počty odpovědí se nelišily ve velkém měřítku, avšak více respondentů by volilo koedukovanou výuku sexuální výchovy.

Z dotazníků se také zjistilo, že by žáci nejvíce preferovali jako vyučujícího sexuální výchovy sexuologa, popřípadě biologa. Můžeme tedy usoudit, že žáci upřednostňují jako vyučujícího někoho, kdo je odborně vzdělaný v této oblasti. Z již výše uvedených výsledků je patrné, že výuku těchto témat má na starosti vždy učitel toho předmětu, ve kterém jsou témata probírána.

Jako nejčastější zdroj informací ohledně témat sexuální výchovy respondenti uvedli internet. Dále informace získávají od kamarádů. Velká četnost internetových zdrojů však není překvapující. Internet poskytuje anonymitu při vyhledávání informací a respondenti si tak mohou zjistit odpovědi na otázky, na které by se kvůli studu jinak nezeptali. V obou těchto případech však může nastat problém v získání špatných nebo zavádějících informací, je tedy důležité si získané informace vždy ověřit. Na pomyslném třetím místě skončila jako zdroj informací škola, dále pak rodiče, sourozenci a knihy. Zajímavé je, že pár respondentů uvedlo jako zdroj informací podcast. Na základě výsledků lze říci, že více jak polovina žáků považuje sexuální výchovu za důležitou. A výuku sexuální výchovy, kterou jim zprostředkovává škola, považují ve většině případů za dostačující.

Verifikace stanovených hypotéz bohužel nepotvrdila ani jednu. Domnívala jsem se, že dívky zasílají videa a fotografie se sexuálním obsahem více než chlapci. Data získaná z výzkumného šetření ukázala, že ze 113 dívek jich 17 již někdy zaslalo video či fotografii se sexuálním obsahem. Chlapců se zúčastnilo celkem 89 a 12 z nich taktéž zaslalo takovýto materiál. Avšak zjistilo se, že pohlaví nemá vliv na míru zasílání takového materiálu. Ve druhé hypotéze jsem porovnávala opět pohlaví, kdy dle mého názoru dívky preferují výuku sexuální výchovy rozdělenou podle pohlaví. U této hypotézy se však opět nepovedlo dokázat, že existuje statisticky významná závislost. Třetí hypotéza zněla takto: „*Chlapci využívají jako zdroj informací ohledně sexuální výchovy internet více než dívky*“. I přes to, že se zjistilo, že existuje vliv mezi preferencí zdroje informací a pohlavím, má hypotéza se nepotvrdila. U poslední hypotézy jsem předpokládala, že žáci budou preferovat jako vyučujícího sexuální výchovy třídního učitele. Výsledkem bylo přijetí alternativní hypotézy, avšak má hypotéza se tímto nepotvrdila.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala výukou sexuální výchovy na druhém stupni základních škol. Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část v první kapitole charakterizovala základní pojmy, které se sexuální výchovou souvisí. Druhá kapitola se věnovala již samotné sexuální výchově. Byla zde popsána definice, hodnotové orientace a koncepce, principy, cíle či stručná historie sexuální výchovy. Třetí kapitola vymezovala vývojové období žáků druhého stupně základních škol. Čtvrtá kapitola se věnovala sexuální výchově na základní škole. Byly zde zahrnuty dokumenty, doporučení k realizaci sexuální výchovy a další činitele sexuální výchovy. Předposlední, pátá kapitola, mapovala tři aktuální problémy v tématu sexuální výchovy, kterými byly kybergrooming, sexting a pornografie. Poslední kapitola se zabývala antikoncepčními metodami a aktuálním děním ve Francii.

V praktické části byly vyhodnoceny výsledky kvantitativního šetření, které proběhlo pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké informace, jakým způsobem a kým jsou předávány žákům druhého stupně základních škol v oblasti sexuální výchovy. Dále jaké jsou názory žáků na tuto výchovu, kdo nebo co je nejčastějším zdrojem informací v této oblasti a jaká je prevalence sextingu u žáků druhého stupně základních škol. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 202 respondentů, z toho 113 dívek a 89 chlapců. Všechna data získaná z dotazníkového šetření byla vyhodnocena a podložena grafy. Záměrným uváděním nepravdivých informací od respondentů, však mohlo dojít ke zkreslení výsledků.

Výuka sexuální výchovy se na jednotlivých základních školách liší. Na některých školách dokonce tato výuka úplně chybí. Možnou příčinou může být právě to, že pedagogové nevědí, jak výuku sexuální výchovy pojmut. Předávání informací z této oblasti by ale nemělo být úlohou pouze pedagogů, ale i rodičů, kteří ji však často neplní. Informace, které děti získávají, by měly být předávány tak, aby byly schopni je využít v budoucím životě. Je tedy důležité hovořit s nimi otevřeně a znát jejich názor na způsob a průběh výuky.

Tato bakalářská práce může posloužit jako zdroj inspirace pro učitele na základních školách ohledně potenciálních intervencí v hodinách sexuální výchovy na základě zjištěných názorů žáků.

ZDROJE

BALLESTER, L., ROSÓN, C., NOVA, M. et al. *Charecteristics of Online Pornography and Interventions Against its Negative Effects in Young People: Results from an International Delphi Panel*. [online], 2022. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10942-021-00425-z>..

BINAROVÁ, I. Období dospívání. In: ČÍŽKOVÁ-ŠIMÍČKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999, str. 115. ISBN 80-7067-953-0.

Co je sexting? [online]. © Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s O2 Czech Republic, 2010-2023. [cit. 25-2-2023]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>.

Gratuité des préservatifs en pharmacie pour les moins de 26 ans [online]. *Gouvernement.fr*, 2022. [cit. 24-2-2023]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/actualite/les-preservatifs-accessibles-gratuitement-en-pharmacie-pour-les-18-25-ans>.

Dès 2022, la contraception sera gratuite pour les femmes de moins de 25 ans [online]. *Gouvernement.fr* 2021 [cit.24-2-2023]. Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/actualite/des-2022-la-contraception-sera-gratuite-pour-les-femmes-de-moins-de-25-ans>.

Finger Condom or Cot for Safe Sex: How to Use, Benefits, & Precau [online]. Copyright © 2023 Healthline Media LLC. [cit. 23-2-2023]. Dostupné z: <https://www.healthline.com/health/finger-condom>.

GAVORA, P. 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

HAMANOVÁ, Jana, BRICHČÍN, Slavoj. Sexuální výchova v dospívání. KABÍČEK, Pavel a kol. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Triton, 2014 str 294-305. ISBN 978-80-7387-793-4.

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANIŠ, Kamil, MARKOVÁ, Dagmar. UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. *Příspěvek k základům sexuální výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-621-1.

JIRÁK, Jan. O účincích médií. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. Národní pedagogický institut České republiky, 2005. [cit. 24-2-2023]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>.

KNIHA, M. Sexualita a její tabu. In: *Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: CPRESS, 2014, str. 19. ISBN 978-80-264-0290-9.

KOLIBA, Peter et al. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2039-0.

KOPECKÝ, Kamil. UNIVERZITA PALACKÉHO. CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

Listina základních práv a svobod (2/1993 Sb.). [online]. [Cit. 15-1-2023]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

López, C. *Vlna lidí se obrátila na OnlyFans, aby si vydělali peníze, když kvůli pandemii přišli o práci* [online], 2020. [cit. 21-2-2023]. Dostupné z: https://www.insider.com/people-are-creating-onlyfans-accounts-after-losing-jobs-during-pandemic-2020_

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-325-3.

MŠMT. Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách [online]. 2010 [cit. 17-2-2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuzeni-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>.

MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. 2021. [cit. 13-1-2023]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyymi-zmenami.pdf>.

MULLER, Mary. *Jak ochránit děti před pornografií na internetu*. Praha, Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0694-1.

Male birth control drug is 100 per cent effective in mice [online]. Copyright © New Scientist Ltd. [cit. 23.02-2023]. Dostupné z: <https://www.newscientist.com/article/2359261-male-birth-control-drug-is-100-per-cent-effective-in-mice/>.

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Nezralá sexualita: o sexuální výchově a sexuálních projevech dětí a mládeže*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0008-3.

PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.

RAŠKOVÁ M. *5 otázek k sexuální výchově dětí předškolního a mladšího školního věku (3-11 let)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1737-0.

ROUSE, Lauren, SALTER, Anastasia. *Cosplay on Demand? Instagram, OnlyFans, and the Gendered Fantpreneur* [online], 2021. [cit. 21-2-2023]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/20563051211042397>.

PREVENDÁROVÁ, Jitka. *Výchova k manželství a rodičovství*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo. 2000.

PROCHÁZKA, Ivo. Kulturní a sociální aspekty homosexuality. In: ŠULOVÁ, Lenka et al. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, 2011, str. 198. ISBN 978-80-7345-238-4.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

RVP – Rámcové vzdělávací programy [online]. © 2022 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 25-2-2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie: přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, c2004. ISBN 80-7367-124-7.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1.

SPIPKOVÁ, Jana. Psychosexuální vývoj. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010, str. 103. ISBN 978-80-247-2492-8.

ŠILEROVÁ, Lenka. Faktory sexuální výchovy v rodině. In: 23. celostátní kongres k sexuální výchově v České republice. 2015, str. 123. [cit. 20-2-2023]. ISBN 978-80-905696-2-1.

ŠTĚRBOVÁ, Dana. *Sexuální výchova – multidisciplinární přístup: medicína, psychologie, pedagogika, právo, demografie*. Ostrava: CAT Publishing ve spolupráci se Společností pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2012. ISBN 978-80-904290-5-5.

ŠULOVÁ, Lenka. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4.

ŠULOVÁ, L. Sexuální výchova. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

TÄUBNER, V. *Metodika sexuální výchovy: pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1996. ISBN 80-7071-029-2.

TÄUBNER, V. Prevence sexuálního zneužívání dětí. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Grada, 2005. ISBN 80-247-0929-5.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

UZEL, Radim. Pornografie. In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

Úmluva o právech dítěte (104/1991 Sb.). [online]. [Cit. 15-1-2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>.

VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ L. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

Výzkumná správa. *Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru*. [online]. [cit. 20-2-2023]. Dostupné z: <https://vyuka.o2chytraskola.cz/data/files/sexting-vyzkumna-zprava-1-6-update-nbycwot06b.pdf>.

WAS – deklaráce sexuálních práv. [online] © 2022 Světová asociace pro sexuální zdraví. [cit. 13-1-2023]. Dostupné z: <https://worldsexualhealth.net/resources/declaration-of-sexual-rights/>.

WEISS P., FIFKOVÁ H. Poruchy pohlavní identity v dětství a v dospívání. In: *Pediatric pro praxi* [online]. 2010, [cit. 10-1-2023]. Dostupné z: <https://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2010/03/09.pdf>.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

WEISS, Petr. *Poruchy sexuální preference*. Praha: Galén, 2017. ISBN 978-80-7492-310-4.

WHO REGIONAL OFFICE FOR EUROPE AND BZGA. *Standards for sexuality education in Europe: a framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne: Federal Centre for Health Education, BZgA, 2010. ISBN 978-3-937707-82-2.

ZIMBARDO, Philip, COULOMBOVÁ, Nikita D. *Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5797-1.

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Lékařská sexuologie*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2049-7.

Seznam grafů a tabulek

GRAF 1: OTÁZKA Č. 1	38
GRAF 2: OTÁZKA Č. 2	39
GRAF 3: OTÁZKA Č. 3	39
GRAF 4: OTÁZKA Č. 4	40
GRAF 5: OTÁZKA Č. 5	41
GRAF 6: OTÁZKA Č. 6	42
GRAF 7: OTÁZKA Č. 7	43
GRAF 8: OTÁZKA Č. 8	43
GRAF 9: OTÁZKA Č. 9	44
GRAF 10: OTÁZKA Č. 10	45
GRAF 11: OTÁZKA Č. 11	46
GRAF 12: OTÁZKA Č. 12	46
GRAF 13: OTÁZKA Č. 13	47
GRAF 14: OTÁZKA Č. 14	48
GRAF 15: OTÁZKA Č. 15	49
GRAF 16: OTÁZKA Č. 16	50
GRAF 17: OTÁZKA Č. 17	50
GRAF 18: OTÁZKA Č. 18	51
GRAF 19: OTÁZKA Č. 19	52
GRAF 20: OTÁZKA Č. 20	53
GRAF 21: OTÁZKA Č. 21	54
GRAF 22: OTÁZKA Č. 22	55
GRAF 23: OTÁZKA Č. 23	55
GRAF 24: OTÁZKA Č. 24	56
GRAF 25: OTÁZKA Č. 25	57
GRAF 26: OTÁZKA Č. 26	58
GRAF 27: OTÁZKA Č. 27	58
GRAF 28: OTÁZKA Č. 28	59
GRAF 29: OTÁZKA Č. 29	60
GRAF 30: OTÁZKA Č. 30	61
GRAF 31: OTÁZKA Č. 31	62
GRAF 32: OTÁZKA Č. 32	63
GRAF 33: OTÁZKA Č. 33	63
GRAF 34: OTÁZKA Č. 34	64
GRAF 35: OTÁZKA Č. 35	65

TABULKA 1: EMPIRICKÉ ČETNOSTI H1	66
TABULKA 2: TEORETICKÉ ČETNOSTI H1	66
TABULKA 3: TESTOVACÍ KRITÉRIUM H1	66
TABULKA 4: DATA H1	67
TABULKA 5: TEORETICKÉ ČETNOSTI H2	67
TABULKA 6: EMPIRICKÉ ČETNOSTI H2	67
TABULKA 7: TESTOVACÍ KRITÉRIUM H2	68
TABULKA 8: DATA H2	68
TABULKA 9: EMPIRICKÉ HODNOTY H3	68
TABULKA 10: TEORETICKÉ HODNOTY H3	69
TABULKA 11: TESTOVACÍ KRITÉRIUM H3	69
TABULKA 12: DATA H3	69
TABULKA 13: CHÍ-KVADRÁT TEST DOBRÉ SHODY	70

Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník

Milý žáku/žákyně,

chtěla bych Tě požádat o vyplnění krátkého dotazníku. Dotazník je zpracován na téma „Sexuální výchova na 2. stupni základních škol“. Odpovědi jsou zcela anonymní a budou sloužit pouze pro účely mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Tvoji ochotu a čas.

1. Jaké je Tvé pohlaví?

- Dívka
- Chlapec

2. Kolik je Ti let?

Uveď: .....

3. Je sexuální výchova na Tvé škole vyučována v rámci nějakého předmětu?

- Ano
- Ne, jako samostatný předmět
- Ne

4. V rámci jakých předmětů se se sexuální výchovou setkáváš? (možnost více odpovědí)

- Občanská výchova
- Přírodopis
- Výchova ke zdraví
- Rodinná výchova
- Zdravověda
- Základy společenských věd
- Jiné: .....

5. Jak probíhá výuka sexuální výchovy na Tvé škole? (možnost více odpovědí)

- Hry
- Diskuse
- Video/filmy
- Exkurze
- Prezentace
- Výklad/vysvětlování
- Beseda s odborníky
- Jiné: .....

6. Jak by se podle Tebe měla sexuální výchova na škole vyučovat? (možnost více odpovědí)

- Hry
- Diskuse
- Videá/filmy
- Exkurze
- Prezentace
- Výklad/vysvětlování
- Beseda s odborníky
- Jiné: .....

7. Jaké učební materiály/pomůcky používáte při výuce sexuální výchovy? (možnost více odpovědí)

- Modely pohlavních orgánů
- Obrázky
- Příručky
- Učebnice
- Videá/filmy
- Jiné: .....

8. Jaká témata sexuální výchovy jste ve škole probírali? (možnost více odpovědí)

- Erektce
- Homosexualita
- Já a moje tělo
- Masturbace
- Menstruace
- Otěhotnění, těhotenství
- Pohlavní styk
- Pornografie
- Rozdíly mezi pohlavími
- Sexting (= zasílání zpráv, videí či fotografií se sexuálním obsahem)
- Vztahy
- Jiné: .....

9. Je nějaké téma sexuální výchovy, které ve škole neprobíráte a Tebe by zajímalo?

- Ano
- Ne

10. Jaké je to téma/témata? (možnost více odpovědí)

- Erekcce
- Homosexualita
- Já a moje tělo
- Masturbace
- Menstruace
- Otěhotnění, těhotenství
- Pohlavní styk
- Pornografie
- Rozdíly mezi pohlavími
- Sexting (= zasílání zpráv, videí či fotografií se sexuálním obsahem)
- Vztahy
- Jiné: .....

11. Poskytuje Ti sexuální výchova na Tvé škole dostatek informací?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

12. Líbí se Ti způsob výuky sexuální výchovy na Tvé škole?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

13. Zlepšil/a bys něco na výuce sexuální výchovy?

- Ano
- Ne

14. Co bys chtěl/a zlepšit? (možnost více odpovědí)

- Probíraná témata
- Změna vyučujícího
- Způsob výuky
- Zapojení učebních pomůcek/textů
- Návštěva besed/přednášek s odborníky
- Jiné: .....

15. Kdo by měl podle Tebe vyučovat sexuální výchovu?

- Biolog
- Doktor
- Externista
- Jakýkoliv učitel
- Metodik prevence
- Třídní učitel
- Sexuolog
- Výchovný poradce
- Jiné: .....

16. Probíhá u Tebe na škole výuka sexuální výchovy odděleně dle pohlaví?

- Ano
- Ne

17. Chtěl/a bys, aby výuka sexuální výchovy na Tvé škole probíhala odděleně?

- Ano
- Ne

18. Mluví s Tebou rodiče o sexu?

- Ano
- Ne

19. Pokud máš nějaké otázky nebo Tě nějaké téma sexuální výchovy zajímá, kde získáváš informace? (možnost více odpovědí)

- Internet
- Kamarádi
- Rodiče
- Sourozenci
- Škola
- knihy
- Jiné: .....

20. O jakých tématech ses s rodiči bavil? (možnost více odpovědí)

- Erekcce
- Homosexualita
- Já a moje tělo
- Masturbace
- Menstruace
- Otěhotnění/těhotenství
- Pohlavní nemoci
- Pohlavní styk
- Pornografie
- Rozdíly mezi pohlavími
- Sexting
- Vztahy
- Žádné z uvedených
- Jiné: .....

21. Navštěvuješ nebo jsi někdy navštívil/a nějakou internetovou stránku s pornografickým obsahem?

- Nikdy jsem ji nenavštívil/a
- Občas ji navštívím
- Často ji navštěvuji
- Navštívil/a jsem ji jen jednou

22. Četl/a jsi někdy literaturu se sexuálním obsahem?

- Čtu pravidelně
- Občas si ji přečtu
- Už jsem četl/a, ale nic mi to neříká
- Nikdy jsem ji nečetla

23. Zaslal/a jsi někdy někomu video či fotografii se sexuálním obsahem?

- Ano
- Ne

24. Komu jsi to zaslal/a? (možnost více odpovědí)

- Cizí člověk
- Kamarád/ka
- Partner/ka
- Jiné: .....

25. Z jakého důvodu jsi video či fotografii se sexuálním obsahem zaslal/a? (možnost více odpovědí)

- Nudil/a jsem se
- Poslal/a jsem ji na oplátku
- Bylo mi vyhrožováno
- Chtěl/a jsem
- Druhá straně mě o ně požádala
- Jiné: .....

26. Myslíš, že je důležitá výuka sexuální výchovy?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

27. Od kolika let je povolen pohlavní styk v ČR?

- Od 14 let
- Od 15 let
- Od 18 let
- Od 21 let

28. Jaké pohlavně přenosné nemoci znáš? (možnost více odpovědí)

- Chlamydie
- Genitální bradavice
- Genitální herpes
- HIV/AIDS
- Infekce HPV
- Kapavka
- Kvasinkové infekce
- Svrab
- Syfilis
- Trichomoniáza
- Veš, muňka
- Virová hepatitida B
- Jiné: .....

29. Co je HIV?

- Virus, který způsobuje nemoc AIDS
- Nemoc, kterou způsobuje virus AIDS
- Bakterie způsobující bolest hlavy

30. Jakými způsoby se HIV může přenášet? (možnost více odpovědí)

- Nechráněným pohlavním stykem
- Bodnutím či kousnutím hmyzem
- Tělními tekutinami (např. krev, mateřské mléko, sperma)
- Soužitím s osobou HIV pozitivní v jedné domácnosti
- Přenosem z matky na dítě (porod)
- Běžným kontaktem (např. podáním ruky)
- Nakupováním ve stejném obchodě
- Koupáním se v bazéně s HIV pozitivní osobou
- Nevím
- Jiné: .....

31. Jaké antikoncepční metody znáš? (možnost více odpovědí)

- Antikoncepční injekce
- Antikoncepční kroužek
- Antikoncepční náplast
- Antikoncepční tablety
- Hormonální/nehormonální tělísko
- Chemická antikoncepce (spermicidní gely)
- Kondom
- Nouzová antikoncepce
- Pesar
- Podkožní antikoncepční implantát
- Sterilizace
- Symptotermální přirozená metoda plánování rodičovství
- Jiné: .....

32. Proč je dobré používat kondom při pohlavním styku? (možnost více odpovědí)

- Ochrana před otěhotněním
- Je to afrodisiakum
- Zabránění přenosu pohlavních nemocí
- Zabránění vzniku vaginálních infekcí
- Dodává energii
- Zabránění předčasné ejakulace

33. Z jakých důvodů se užívá hormonální antikoncepce? (možnost více odpovědí)

- Ochrana před otěhotněním
- Zabránění přenosu pohlavních nemocí
- Je to afrodisiakum
- Zabránění vzniku vaginálních infekcí
- Oddálení orgasmu
- Léčba poruch menstruačního cyklu
- Je to trend

34. Máš už za sebou svůj první pohlavní styk?

- Ano
- Ne

35. Jak bys ohodnotil/a své znalosti z oblasti sexuální výchovy?

- Vím toho hodně (1)
- Pokročilé znalosti (2)
- Střední znalosti (3)
- Základní znalosti (4)
- Ještě se mám, co učit (5)